

ŠVIESA

(THE LIGHT.)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATŪROS TRIMENESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c.

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiaučius, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba
Atsakomąsias redaktorius: R. MIZARA

No. 3

Liepos-Rugpjūtis-Rugsėjis (July-August-September), 1935

Metai II

Vakar Sieloj Kažko Trūko

I.

Vakar sieloj kažko trūko,
Jausmo viesulos tik dūko,
Mintys blaškėsi ratu,
E, gyventi—tai kartu!

Būk viduj, ar eik į lauką—
Iš tavęs tedarė auką—
Auką priespaudos žiaurios.
Buržuazinės valdžios.

II.

Buvo vakar sieloj tuščia,
Ir girdėjom dainą rūščią,
Bet šiandien—atgaivinta
Mūs krūtinė—jau kita.

Rytui švintant—atsikėlęs,
Švaistos jausmo spindulėlis—
Spindulėlis tas gražus,—
Mūsų viltys jau nežus.

III.

Sveikas, ryte!—Nesunykai.
Raudoni tavi kasnykai
Kelias ūpą ir jaumus,—
Kas slopinti stengsis mus?!

Dūks gal vėjai nežaboti
Priešais siekiamą mūs klotį,
Bet klasinės mūs kovos
Tikslas, žygis ar sustos?

IV.

Ne, nestos! Jis eis, kaip eįs,—
Proletaras atsidėjęs

Priešą kirs visa jėga,—
Leninizmo eis vaga!

Vakar sieloj kažko trūko,
Baimės mintys skraidė, dūko.
Šiandien gi—jausmai kiti,—
Mes nebūsim supliekti!

St. Jasilionis.

Balandis, 1935.

Pumpurėlis

Šildo saulė pumpurėlį,
Šildo ir augina,
Debesėliai siunčia lietu,
Prausia jį dabina.

Augęs, augęs pumpurėlis,
Štai, jau atsivožia,
Šypsos, žiūri į pasaulį,
Į jo didžią grožę.

Žiūri, šypsos ir kvatoja,
Saulės bučkio siekia,
Bučkiai širdį jam kutena,
Meilė nusidriekia.

Iš mažučio pumpurėlio
Žiedas atsidaro,
Linksmą mintį atgabena,
Liudnią gi nuvaro.

Žvalgos žiedas į pasaulį,
Grožės jam priduoja,
Sklaisto mintį tą nuobodžią,
Mintį tamsią, juodą.

St. Jasilionis.

Nebijok

Nebijok, mano drauge brangus,
Kad piktai susiraukęs dangus—
Ir taip beldžiasi, spardos griaustinis;
Kad taip blyksi, žaibuoja žaibai,
Žvėrys laksto ir siaučia labai—
Ir riaumoja ir šniokia šiaurinis;

Kad žiūrėt ir klausyt nejauku,
Kas ten dedas' ant plynų laukų:
Bus po audrai giedresnė dienužė!
Kils aušrinė skaistutė, žavi—
Ir saulelė sušildys tave,
Ir šlamės vėl žalioji giružė...

Jonas Kaškaitis.

Niekšai

V. VARAŠIUS

1.

1870 m. vokiečių-francūzų karo metu, francūzų buržuazija pardavė savo krašto liaudį vokiečiams. Ir ji—pardavikė—išžudė sukilusį Paryžiaus proletariatą, garbingąją Komūną.

Didžiojo karo metu rusų buržuazija ir dvarininkai pardavinėjo frontą po fronto vokiečiams ir vedė sabotažą prieš savo kareivius vokiečių naudai.

Čankaišekas tebepardavinėja kinų liaudį japonams ir žudo kinų raudonarmiečius, kovojančius ne tik prieš savus engėjus, bet ir prieš imperialistus—okupantus.

O Lietuvoj buržuazija rėkia: mes ginsime Lietuvos nepriklausomybę nuo vokiečių iki paskutinio kraujo lašo.

2.

Ir jie gins! Tie žulikai ir niekšai!

Voldemarą jo šalininkai skelbia buvus didžiausiu lenkų priešu. O kas, ar ne Voldemaras 1927 m. Tautų Sąjungoj padavė Pilsudskiui ranką, verkšlendamas:

—Taika!

Ar tada prezidento kedėj nesėdėjo Smetona Kruvinasis? Jiedu abu padavė tada Pilsudskiui rankas, išdavikiškai Lietuvoj rėkdami: Mes be Vilniaus nenurimsim!

3.

Vokiečiai rėmė 1934 m. vasaros metu karininkų-voldemarininkų pučą Lietuvoj. Generalinis štabas stovėjo to pučo priešakyje. Kita Lietuvos fašistų dalis, tarnaujantieji kitiems imperialis-

tams, norėdami paslėpti nuo masių savo sėbrų išdavystę, neva pučistus nubaudė. O kiek liko tų išdavikų dar?—gi visi Lietuvos fašistai!

Vokiečių agentams—pučistams bausmės mažinamos.

Jie, nors iš lėto, paleidžiami.

Pučistų dalis, neva po atgailos, jau štabuos sėdi. Ar ne Smetona sėdi prezidento kedėj? Ar ne Smetona teikia hitlerininkų paremtiems pučistams-voldemarininkams malones? Ar ne Smetona ir jo pakalikai rėkia:

—Klaipėda mūsų. Mes ginsim nuo Hitlerio Lietuvą! Valio Hitleris!

4.

Taip, taip!—mielas skaitytojau,—tautininkai ne tik nešioja ant rankovių ir vėliavų hankenkroicą (svastiką), Lietuvos fašistai rėkia: valio Hitleris!

Ar ne fašistų "Lietuvos Aidas," džiūgaudamas rašė, kad, ačiū dievui, Vokietijos darbininkų judėjimas sudaužytas ir paskandintas kraujuose, o Hitleris įvedęs autoritarinę, tvirtos rankos valdžią, kaip kad jie Lietuvoj senai esą padarę. Valio sėbras Hitleris!

O lenkų fašistai ar ne Hitlerio sąjungininkai. Ar maža smetonininkai su lenkų ponais dvarininkais Lendnickiais, Lepeckiais ir kt. jau vyno išgėrė. Ar neatidaryta administracijos linija lenkų fašistams į Lietuvą, kur šimtai jų važiuoja ir veža Lietuvos fašistams sveikinimus iš Varšavos ir Berlyno. O savo ir savo sėbrų pardavystės pridengti apmulkintų savo šalininkų akyse, jie nuteisė Klaipėdos hitlerininkus, panašiai kaip Voldemarą ir jo pakalikus.

Kaip tai?—valio Hitleris, šalin Hitleris!

Darbininkai ir valstiečiai žino—visa fašistų gauja dalinasi į kelias grupes, srioves. Vieni parsiūdo ir parduoda gyventojus vokiečiams, kiti—lenkų dvarininkams, kiti anglams—francūzams, visi jie SSRS prieštai, visi jie savo darbininkų ir valstiečių prieštai, Hitlerio ir Pilsudskio broliai ir visi kartu

jie pardavikų gauja buvo
yra
ir bus!

5.

Šančiai. Karininkų grupė: seniai, buvusieji baltyjų armijų samdiniai, ir jaunieji buožijos vaikai.

—Ponai, baigkit! Gal dar porą bonkų? Atsiprašau, kas, sakote, malaci?

—Gi malaci tie ponai bolševikai! Nuostabus išsimankštinimas, iš tankų žybsi naujintalaičiai kulkasvaizdžiai... Ar matėte, ponai?

Kažkas parausta, kitas sušvytruoja stikline, akiniais, atsikosti. Tylomis:

—Ponai, ar jūs suprantat—mums šešias valandas reikia išsilaikyti... šešias valandas prieš Hitlerį ir, ponai, Vorosilovas suskubs mums padėti...

Jaunas, buožės sūnus iš šiaurinės Lietuvos, karininkėlis apsidžiaugia:

—Kad taip atgrūstų tokių Čapajavų koki pusę milijono, oho, mes vokiečius už Berlyno...

—Ponai, ar visi aplankėt „Čapajavą“?

—Visi!

Pradeda dalintis įspūdžiais apie Kaune ėjusią Sovkino filmą „Čapajev“ iš pilietinio karo Rusijoje.

—Pone, dovanok, o tamsta ką darytum?

—Aš? Kodėl? Kada?

—Nagi, tada kai nors kokia pora pulkų tų Čapajavų apsistotų Šančiuose?

—Kodel klausai?

—Nagi, pone,—dovanokit už atvirumą,—tie Čapajavai atsimena, kad tamstai prisiėjo tiesiog juos... na, taip sakant, tiesiog juos „k stenke“ statyti...

Grupėj nemalonus sambruždis, jaunieji šypsos paerzinę genštabo senių.

—Ne, ponai, aš ne...—teisinos senyvas žvaigždėtas laipsnis.

—Koks ten šaudymas...—numojo ranka kitas.—Atvirai kalbant—tai man ir ponui kapitoniui prisiėjo tik stovėti prie šaudymo. Stovėjom, gavę įsakymą, ar ne taip, pone kapitone?

Užkalbintasis galvos linktelėjimu patvirtina. Paskui užsėjęs, ginčai, kalbos:

—Atvirai kalbant, aš stengėsiu tarp tų Čapajavų kėsti, kol galima, bet jei tik jų viršus—tuojau duočiau laisvę kojom...

—Ponai, kam pėstiemis kojas varginti, turim lėktuvų, o jei ne—planeriais vistiek kur, kad ir pas Hitlerį.

6.

Karo atvėju Lietuvos fašistai bus dar aršesni pardavikai, nes Vokiečių fašistai jiems ne prieštai, o broliai. Lietuvos fašistai gerai žino, kad pabaltėję fašizmas laikosi tol, kol tvirta buržuazija vakaruos. Jei Sovietų Sąjunga ateis ginti Lietuvos nepriklausomybės—pirmas raudonosios armijos laimėjimas permes Lietuvos fašistus į Hitlerio logerį, jie bijos savo padėjėjo daugiau, negu vokiečių fašistų okupacijos, nes ta okupacija savo žiaurymėm ir sunkenybėm guls tik ant darbininkų ir valstiečių. O SSRS—tai darbininkai ir valstiečiai, tai fašistų prieštai, ir jie ateis ne fašistų ginti nuo fašistų, o kovoti prieš puolančią juos fašistų armiją. Lietuvos fašistams prieštai—savi darbininkai ir valstiečiai, jie už šiltas vietas parduos juos Hitlerio budeliams.

Darbininke! Valstietie! Revoliucinė Lietuva! Ant tavo galvos renkasi lėktuvai su dujom. Tu surakintas savųjų fašistų, tau grėsia okupantų retėžiai, rengkis ir tu kovon, rengkis ne dujų kaukė užsidėti, bet revoliucinę Lietuvą kurti. Nė minutės nesiduok apgaunamas: generalinis štabas tave šauks karan neva prieš vokiečius—jis tave parduos, jei negalės pasiųsti prieš tavo brolius—SSRS. Tave ves ne prieš okupantus vokiečių fašistus, tave ves skersti sukilusią, revoliucinę Lietuvą, kuriai vadovauja ir vadovaus kitas generalinis štabas, tau ištikimas iki mirties štabas—Lietuvos Komunistų Partija.

Tik šis štabas ir ši armija kariaus iki paskutinio kraujo lašo prieš savus ir svetimus okupantus.

—Atmink šitą pavojaus valandą!

1935-VI-20.

Friedrichas Engelsas

(1820-1895)

A. BIMBA

Amžina atmintis Friedrichui Engelsui, didžiam proletariato čempionui ir mokytojui.—Leninas.

Šiemet rugpjūčio mėnesio 5 dieną suėjo lygiai 40 metų nuo mirties Friedricho Engelso, Karoliaus Markso sandarbininko, vado ir mokytojo darbininkų klasės. Šita sukaktis buvo plačiai atžymėta pasaulio komunistų spaudoje. Svarbu bus ir "šviesos" skaitytojams nors trumpais bruožais susipažinti su gyvenimu ir darbais to didžio žmogaus, kovotojo, filosofo ir mokytojo.

Engelsas gimė lapkričio 28 d., 1820 m., Prusijoje, miestelyje Barmen, turtingoj vokiečio fabrikanto šeimoje. Jo tėvas buvo despotas ir religinis fanatikas, baisiai barėsi ir pyko, kad jojo jaunas sūnus užsiimdinėja politika, dalyvauja diskusijose, lanko tuolaikinių komunistų susirinkimus ir jiems vadovauja. Friedricho tėvo turtais, matyt, buvo gana dideli, nes jo biznis buvo pasiekęs net Angliją. Sūnus, dar nebaigęs gimnazijos, jau buvo įtrauktas į darbą tam biznyje. Tačiau šita turtinga kilmė ir šitas pririšimas prie darbo biznyje nesulaikė jauno Friedricho nuo revoliucinio darbo. Jis pasinėrė tame darbe ir jokios tėvo pastangos, jokios išlaikinės spėkos nepajėgė jį iš ten išmušti.

Jaunas Friedrichas labai neapkentė tos slėgiančios, tos dusinančios namų ir biznio atmosferos. Jo kovinga siela trokšta pasiliuosuoti — trenkti tą visą slogutį į šalį, leistis į pasaulį, visa jėga ir krūtine mestis į komunistinį darbą. "Ko-

mercija yra nepakenčiama baisenybė," rašo jis savo draugui Marksui 1844 metais. Jis sako, kad užsiimti bizniu ir tuo pačiu kartu vesti plačią komunistinę propagandą negalima. Todel, "užtenka, aš važiuosiu kitur," šaukia Friedrichas. Tik motina kol kas sulaikiusi jį tam dusinančiam, dvasią slėgiančiam tėvo firmos darbe.

Pirmutinis Friedricho atsiveikinimas su miesteliu Barmen ir su despotiška šeima įvyko 1842 metais, kuomet jis išvažiavo į Angliją, Manchesterin dirbti tėvo firmoje. Ten jis ir tapo socialistu-komunistu ir kada už metų ar pusantrų, sugrįžo Barmeną ir rašė Marksu viršinėtą laišką (1844 m.), jau buvo apsiginklavęs tikro kovotojo drąsa. Būdamas Anglijoje, baigęs savo darbo valandas raštinėje, visą liuosą laiką Friedrichas pašvenčia studijavimui socialių mokslų, revoliucinio judėjimo pagrindų ir Anglijos darbininkų klasės buitės. Ir štai, iš tų savo studijų, iš tų savo trumpo buvimo Anglijoje patyrimų, jis parašo, sugrįžęs Prusijon, puikią ir neapkalnuojamą knygą *Darbininkų Klasės Sąlygos Anglijoje*. Tai vienas skaisčiausių kurinių, iki šiol sutvertų, visoj pasaulinėj proletariato literatūroje. Šitoj knygoj Engelsas ne tik išsklaido baisias Anglijos proletariato darbo ir gyvenimo sąlygas, bet parodo, kas tokias sąlygas gimdo ir kaip tos proletary kančios bus prašalintos. Jis nepasitenkina rauda dėl tos baisios padėties, kaip kad daugelis geraširdžių pirm jo rašytojų darydavo. Jis nešaukia rankas susidėjęs

už galvos, kad tasai proletariatas yra prapuoles ir beviltis. Priešingai, jaunas Engelsas išdėsto, kaip tas proletariatas auga į revoliucinį milžiną, kaip Anglijos valdančiajai klasei reikia drebėti iš baimės. Ir baigia jis tą knygą ta viltim ir išvada, jog ateina laikas, kada šita Anglijos darbininkų klasė sukilis, kaip audra ir tada bus: "Taika bakužems, karas palociams!"

1844 metai buvo nulemiami jauno Friedricho gyvenime. Iš Anglijos grįždamas Vokietijon jisai sustojė Paryžiuje, Francijoje ir tenai susipažino su Karoliu Marksu, taip pat kilusiu iš Vokietijos ir jau tapusiu komunistu. Nuo šios valandos tarp tų dviejų jaunų kovotojų prasidėjo nepertraukiamas draugavimas ir bendradarbiavimas. Tai buvo laiminga valanda pasaulio proletariatui, nes šitas draugavimas ir sandarbininkavimas pagimdė moderniško socializmo-komunizmo mokslą. "Tuo būdu," sako Leninas, "kad supratust tai, ką Friedrichas Engelsas nuveikė proletariatui, būtinai reikia aiškiai suprasti svarbą Markso darbų ir mokyimo šių dienų darbininkų judėjimo išsivystyme. Marksas ir Engelsas buvo pirmutiniai parodyti, kad darbininkų klasė su savo reikalavimais buvo neišvengiamas padaras moderniškos ekonominės tvarkos, kuri kartu su buržuazija sutveria ir suorganizuoja proletariatą. Jie parodė, kad žmoniją paliausuos iš tų ligų, kurios ją šiandien slėgia, ne gerais norais paremti kilnapročių asmenų bandymai, bet organizuoto proletariato klasių kova. Marksas ir Engelsas, savo mok-

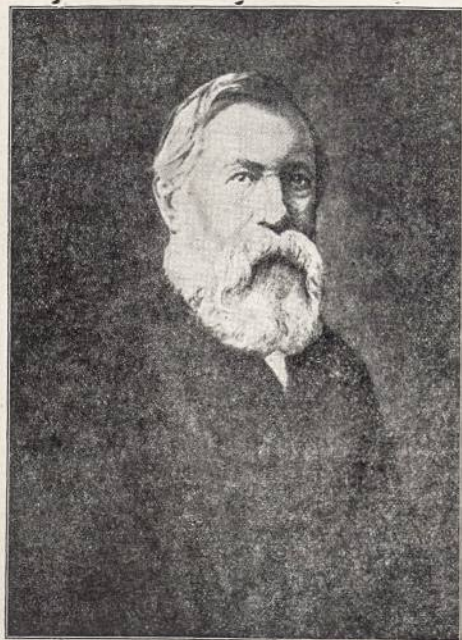
sliniuose kuriniuose, buvo pir-
mutiniai išaiškinti, kad socializ-
mas nėra svajotojų fantazija,
bet galutinas siekimas ir neiš-
vengiamas rezultatas moderni-
škos visuomenės produktyvių
spėkų išsivystymo. Visa iki šiol
užrekorduota istorija buvo kla-
sių kovos istorija, besikeitima-
sis viešpatavime ir laimėjime
vienos socialės klasės ant ki-
tos. Ir šis keituliavimasis tęsis
taip ilgai, kol klasių kovos ir
klasių viešpatavimo pamatai—
privatinė nuosavybė ir anar-
chiška socialė produkcija — ne-
bus panaikinti. Proletariato in-
teresai reikalauja panaikinimo
(nuvertimo) tų pamatų ir todėl
sąmoninga organizuotų darbi-
ninkų klasių kova turi būti nu-
kreipta prieš juos (tuos pama-

tus). O kiekviena klasių kova
yra politinė kova.”

Leninas tęsia savo šiuos giliai
apgalvotus išvedžiojimus apie
Markso ir Engelso mokymus:
“Šiandien visas proletariatas,
kovoiantis už savo pasiluosavi-
mą, yra jau priėmęs už savo
ločnas šias Markso ir Engelso
pažiūras, bet tais laikais, kada
tuo du draugu dalyvavo socia-
listinėj literatūroje ir jų laikų
socialiuose judėjimuose, tokios
pažiūros buvo visai naujas da-
lykas.” Tais laikais buvo žmo-
nių, kurie neapkentė kunigų, ka-
ralių ir policijos, bet nepripa-
žino jokių prieštaravimų tarpe
buržuazijos ir proletariato in-
teresus. Kiti manė, kad reikia
pertikrinti valdonus ir valdan-
čias klases, kad jos susimylėtų

ant prispaustųjų. “Jie sapnavo
apie socializmą be kovos. Pa-
galiaus, beveik visi tų dienų
socialistai ir darbininkų klasės
draugai abelnai skaitė proleta-
riatą tiktai *vėžiu* ir su pasibai-
sėjimu žiūrėjo, kaip su pramo-
nės augimu auga taip pat ir
šitas *vėžys*. Tuo būdu visi jie
galvojo, kaip sulaikyti pramo-
nės besiplėtojimą, kartu ir pro-
letariato, kaip sulaikyti ‘istori-
jos ratą.’ Priešingai tai gene-
ralei baimei del proletariato au-
gimo, Marksas ir Engelsas su-
dėjo visą savo viltį ant to pro-
letariato tolimesnio augimo. Juo
didesnis bus proletarų skaičius,
tuo didesnė bus jų spėka, kaipo
revoliucinės klasės, tuo arčiau
ir galimiau bus atėjimas socia-
lizmo. Keliais žodžiais, Markso
ir Engelso pasitarnavimas dar-
bininkų klasei galima išreikšti
sekamai: jie išmokino darbinin-
kų klasę pažinti save ir tapti
klasiniai sąmoninga ir svajones
pavadavo mokslu. Štai kodel
Engelso vardas ir gyvenimas
privalo būti žinomas kiekvienam
darbininkui.”

Ir štai šitas Markso ir En-
gelso susidraugavimas tuojaus
pasireiškė bendram darbe. Jie-
du parašo bendrą veikalą “Šven-
toji šeima.” Tai satyriškas su-
mušimas darbininkų klaidintojų
ir pirmutinis suformulavimas
revoliucinio mokslineio socializ-
mo pagrindų. Paskui, tarpe
1845 ir 1847 juodu užmezga ry-
šius su slapta gyvuojančia vo-
kiečių “Komunistų Lyga,” tam-
pa jos vadais ir bendrai parašo
garsųjį “Komunistų Manifestą,”
kuris tapo paskelbtas 1848 me-
tais. Šis dokumentas virto kel-
rodžiu visam revoliuciniam dar-
bininkų judėjimui ir visoms jų
kovoms ir šiandien pasaulio ko-
munistų judėjimas rymo tais
mokymais. “Komunistai laiko
niekingu dalyku slėpti savo pa-
žiūras ir tikslus,” sako Mark-
sas ir Engelsas šiame “Manifes-

Friedrichas Engelsas

te." "Jie atvirai pareiškia, kad jų tikslų pasiekti tegalima tik spėka nugriovus visą esamąją visuomenės tvarką. Lai viešpatuojamosios klasės dreba prieš komunistų revoliuciją. Proletarams jų nėra kas prarast, tik savo retėžiai. Laimėt gi jiems yra ištisas pasaulis. Visų šalių proletarai, vienykitės!"

Kaip garsiai ir audringai šitas Markso ir Engeldo šūkis skamba visam pasauliui šiandien, po aštuonių dešimtų septynių metų! Kaip šiandien visos išnaudotojų klasės dreba prieš komunistų revoliuciją! Kaip net Amerikos plutokratija sudrebėjo iš baimės ir pradėjo nesvietišku balsu staigti, kuomet išgirdo per Komunistų Internacionalo Septintą Pasaulinį Kongresą, kad Amerikos komunistas maršuoja pirmyn, laimi naujas darbo masės revoliucijos pusėn!

Grįžkime prie Engeldo. "Nėra abejonės," sako Leninas, "kad susisiektas su Engeldu prisidėjo prie Markso nutarimo studijuoti politinę ekonomiką, mokslą, kuriame jo darbai pagimdė ištisą revoliuciją." Tas Markso studijavimas davė darbininkams garsų "Kapitalą," kurio Antrą ir Trečią tomus Engelsas prirengė spaudai ir išleido, nes Marksas mirė tik Pirmam tomui pasirodžius.

Kiti Engeldo literatiniai darbai lygiai didelės istorinės svarbos darbininkų judėjimui. Jo filozofinė knyga "Herr Eugen Duhringo Revoliucija Moksle," arba "Anti-Duhring" ir šiandien skaisčiausiai tebešviečia marksistinėj literatūroje kaip nepavarduojamas rankvedys supratimui revoliucinio komunizmo. Šios knygos, beje, yra maža dalis išleista lietuvių kalboje po antgalviu "Nuo Svajonių Iki Mokslo" arba "Mokslinio Socializmo Išsipletojimas," kurią turėtų studijuoti kiekvie-

nas komunistas. Paskui seka taip pat didžiausios svarbos Engeldo veikalas "Šeimos Pradžia, Privatinė Nuosavybė ir Valstybė." Leninas savo garsiam veikalui "Valstybė ir Revoliucija" ima medžiagą iš šių Engeldo raštų. Arba jo knyga "Feuerbach — Socialistinės Filizofijos šaknys" neturi sau lygios dar ir šiandien.

Engelsas, kaip ir Marksas, buvo teoretikas-filozofas, taip pat gilus mokslininkas ir žinovas. Jis į jokių kilusį visuomeninį klausimą, į jokią socialę fenomeną nežiūrėjo paviršutiniškai, taip sakant, apgraibomis. Jis paaukojo visą savo energiją, visus savo gabumus darbininkų klasei, jos pasiliuosavimo reikalui. Jis, kaip ir Marksas, mokino, kad ir geriausias, ką mes galime duoti darbininkų klasei (savo raštais, savo darbais, pasiaukojimu ir tt.) nėra pakankamai geras, kad niekas nėra ir negali būti pergeras del darbininko. O tais laikais, atmintime, taip vadinama "apšviestunija" žiūrėjo į proletarą, kaipo netašytą, nekultūriną sutvėrimą.

Kiekviena darbininkų klasės kova buvo arti Engeldui prie širdies ir kupina pamokų. Negirdėtu džiaugsmu jis, kaip ir Marksas, sveikino didvyringą kovą Paryžiaus proletariato 1871 metais, arba Lenkijos žmonių "metėžą" prieš krūvinąjį carizmą 1863 m. Tartum koks pranašas, Engels numatė baisųjį pasaulinį karą ir persergėjo prieš besiantinančią audrą. Dar 1887 metais jis rašė, kad "dabar Prusijai-Vokietijai joks kitoks karas nebegalimas, kaip pasaulinis karas. Šis karas būtų pasaulinis karas ant tokios skalės ir su tokia jėga, kokio dar nėra buvę. Nuo aštuonių iki dešimties milijonų kareivių susiumų už gerklų..." Šis karas, jis sakė, atneš baisų

vargą ir badą, nuteriojimą ir barbarizmą. "Jokių būdu negalima," jis sakė, "dabar numatyti, kaip šis konfliktas pasibaigs ir kuri pusė išeis laimėtoja, bet vienas rezultatas yra absoliutiškai aiškus tai tas, kad karas pasibaigs visuotiniu išsiėmimu ir sutvėrimu sąlygų del galutinės darbininkų klasės pergalės." Po šitos pranašystės prabėgo 27 metai ir 1914 metais tasai pasaulinis karas išmūšė. Ir pasibaigė jisai visuotiniu Europos nualinimu, generaliu kapitalizmo krizių ir didžiąja rusų revoliucija. Taip, kaip Engelsas sakė, tapo sutvertos sąlygos del darbininkų klasės galutinės pergalės!

Engelsas, kaip ir Marksas, buvo ne tik teoretikas-filozofas, ne tik nepaprastu gabumu mokslininkas, bet taip pat lygiai galingas praktiškas kovotojas, strategikas. Jis ne tik atydziai sekė kiekvieną Anglijos, Vokietijos, Francijos, Amerikos ir kitų kraštų darbininkų masinių pasijudinimą, bet juos mobilizavo ir organizavo. Tas "Komunistų Manifesto" šūkis "Visų šalių darbininkai, vienykitės!" nebuvo jama tuščia, puoši frazė bei šventadienių prieskoniu. Suorganizavimas Pirmojo Internacionalo 1869 metais buvo Markso ir Engeldo didžiųjų pastangų išdavas. Arba, kuomet 1848 metų Francijos revoliucijos atbalsiai pradėjo pasiekti Prūsiją, abudu Marksas ir Engelsas skubinosi savo gimtininį kraštą ir atsistoję priešakin revoliucinio judėjimo tenai. Marksas tapo ištremtas iš Prūsijos (mat, jis, begyvendamas užsienyje, neteko Vokietijos pilietybės teisiu). Gi Engelsas aktyviai dalyvavo liaudies gincluotam sukilime, stovėjo priešakyje trijų mūšių ir po sukilimo nepasisekimo slaptai pabėgo per Šveicariją į Londoną. Šitie prityrimai karo lauke paaksti-

didžiumą visa eile klausimų, pasirodė visiškai teisinga. Užtat ir KIPK rezoliucijos pamtan buvo paimtas mano projektas. Jokio trockizmo pas mane rezoliucija KIPK ir IV konf. visiškai nerado. Užtat dabar jau nebereikia manęs bijotis. Svarbiausias dalykas, kuris dabar yra reikalingas mūsų partijai,—tai draugiškas, kolektyvus darbas. „Kom.“ red. sudaryta kolektyvi, taip pat ir vadovaujamas organas. Su draugais, vietose dirbančiais, susidarė daug artimesni, draugiškesni santykiai, negu buvo iki konfer. KIPK taipat arčiau pažino mūsų partijos silpnąsias puses, mes daugiau su juo susiršom, ir tai nemažai padės mūsų darbui ateityj. Žodžiu, dabar man išrodo daug geresnė padėtis mūsų partijoj, negu buvo iki konfer.

Konferencijos teziai ir rezoliucijos Jus pasiekė veikiausia tik gruodžio mėn. Jie prisieis ir Jums išstudijuot. Jie duoda atsakymą į daugelį klausimų. Ypatingai svarbūs teziai einamuoju momentu. Artimiausias „Kom.“ num. taipat išeis tik gruodžio mėn.

6. Da kaslink darbininko Argentinai...

7. Pora žodžių apie Jūsų brošiūrą apie nužudytuosius draugus. Nereikėjo iš tokios didelės daryt. Geriau būtų padariusi iš tos medžiagos, kurią Jūs davėte, dvi brošiūri: apie nužudytuosius ir apie kovą prieš fašistus. Gruodžio mėn. veikiausia pas mus išeis nužudytųjų platesnės biografijos, mano parašytos. Stengiamės išleisti iki metinių sukaktuvių nuo jų nužudymo. Metines sukaktuves norime plačiai pažymėti. Reikėtų ir Jums jas pažymėti.

Tiek šiam kartui. Daug labų dienų argentiniečiams.

Draugiškai sveikindamas,
V. Kapsukas.

Kaikurie Prisiminimai

Tenka pridurti, kad d. V. Kapsuko laiške minėtus ginčus su LKP CK didžiuma L. Prūseika tuomet ir dabar bando išnaudoti kovai prieš d. Angarietį ir pačią LKP. Tuomet Prūseika (jis dar buvo Kompartinijoj) rašė man Argentinon ir vėliau, iš ten sugrįžus, asmeniškai kalbėjo apie tuos pasidalinimus LKD vadovybėje. Prūseikos noru buvo, kad tie ginčai, tas pasidalinimas darytų juo gilesnį ir pla-

tesnį kiauromą tarpe V. Kapsuko ir Z. Angariečio. „Mes esame Kapsuko žmonės,“ sakydavo renegatas Prūseika.

Bet dalykų eiga ėjo kitaip, negu Prūseika troško. 1927 metais, kaip jau V. Kapsukas nurodė, ginčas buvo išrištas paties KI Pildomojo Komiteto. LKP vadovaują draugai, po karštų ginčų ir kovų, pradėjo dirbti kolektyviai dviasioje priimtų IV konferencijos ir KIPK rezoliucijų.

Išrišus ginčus Lietuvos klausimu, tiek V. Kapsukas, tiek Z. Angarietis ir kiti draugai atkreipė savo domesį į Jungtinių Valstijų lietuvių komunistus ir jų pritarėjus. Jie pradėjo griežčiau reaguoti į mūsų eilėse pasireiškusių oportunistų. Prieita prie to, kad per tūlą laiką nei vienas paminėtų draugų neparašė nei eilutės mūsų spaudai. Santikiai tarpe LKP draugų ir mūsų buvo labai įtempti. Jie turėjo vieningą ir bendrą nusistatymą amerikiniu klausimu. Prūseika, tačiau, dar vis manė, kad bus galima kaip nors Kapsuką „patraukti artyn į mus,“ t. y., į savo pusę; kad priešus laikui, kuomet jis, Prūseika, atskils nuo Komunistų Partijos, kad Kapsukas jį paturėtų. Tuo sumetimui Prūseika sakydavo, būtinai reikalinga daryti skirtumas tarpe Z. A. ir V. K. Girdi, jis, Prūseika, net savo laiškuos minėtiems draugams adresuodamas, darąs skirtumas: V. K. laiškuos adresuoją „Gerbiamas Drauge,“ o Z. A.: tiktai „g.“ arba „gerb...“ Tik tais, o ne kitais sumetimais Prūseika norėjo ruošti J. V. lietuviuos darbininkuos V. Kapsuko 50 metų amžiaus sukaktuvių paminėjimo pramogas. Kiti draugai tam prieštaravo, sakydami, kad esant tokiems įtemptiems santikiams tarpe mūsų ir V. Kapsuko ir kitų LKP vadovaujančių draugų tokis dalykas, kaip 50 m. sukaktuvių minėjimas, nieko gero neatneš; Kapsukas mus boikotuoja. Reikalinga pirmiau suderinti santykiai tarpe mūsų ir jų, o tiktai tuomet kalbėt apie sukaktuvių minėjimą.

Beabejo, Prūseika dar ir 1930 metais vis manė padaryti skirtumus tarpe V. K. ir Z. A., bet jau 1931 metais ta viltis iš jo išgaravo, kadangi V. Kapsukas buvo pirmutiniu, paskelbusiu Prūseikai, Butkui ir Ko. karą, kaipo atsimetėliams nuo komunistinio judėjimo, kai po priėmams.

Nereikia čia nei aiškinti, kad iki 1930 metų pabaigos, šitų žodžių rašytojas palaikė gerus santykius su Prūseika. Tiesa, Cliffsidės klausimas ir klausimas Chicagos Lietuvių Koope-

ratyve pasireiškusio baltajo šovinizmo pradėjo skirti mudu: aš stovėjau už Partijos liniją, o Prūseika—prieš, bet vis maniau, kad tai maži nesusipratimai ir jie bus galima be didelių vaidų išlyginti, tuo būdu su Prūseika draugiškumo ryšiai buvo palaikomi iki spalio mėn., 1930 m. Čia buvo iškilęs Strazdo klausimas. Partija reikalavo Strazdą paliuosuoti iš "Vilnies" redakcijos kaip nepataisomą oportunistą ir baltąjį šovinistą. Prūseika su Bacevičium (pirmasis atsakomąsias "V." redaktorius, o antrasis—administratorius) išstojo prieš Partiją. Neatsimenu, spalio ar lapkričio mėn., 1930, į Brooklyną buvo atvykę Prūseika su Bacevičium. Vienam pašnekėjui, kuriame dalyvavo Prūseika, Bacevičius, Siurba, Buknys ir aš, aš pareiškiau, kad, iki Strazdas atsisakys pildyti Partijos discipliną ir iki judu (Prūseika su Bacevičium) laikysitės su Strazdu, tai mes negalėsime sugyventi: mūsų draugiškumo ryšiai nutrūks. Abudu jėdu griežtai ir storai pasakė, kad Strazdas "nekalta" ir jėdu "stikins" už jį. Nuo tada tarpe mudviejų su Prūseika ryšiai nutrūko. Po to jis man berods tikėtai vieną laišką parašė ir jis buvo piktos tonos, o aš jam, abejoju, ar berašiau po to bent vieną žodį.

1931 metais gegužės mėnesio pradžioj, Prūseika pasirinko kelią renegato ir išėjo iš Partijos—buvo iš jos pašalintas.

Šituos dalykus čia paminėjau tiksliai tam, kad parodžius, kaip į mane atsinešė V. Kapsukas, kuomet aš 1931 metais apsilankiau Sovietų Sąjungoj. Jis, beabejo, žinojo, kad aš ilgoką laiką ėjau su Prūseika išvien ir daugeliu atvejų prieš jį, Kapsuką, netiesioginiai, kovojau. Aš, kaip ir didžiuma vadovaujančių lietuvių draugų, ėjau su Lovestonu iki 1929 metų. Todel man pačiam buvo įdomu, kaip Kapsukas pažiūrės linkui manęs, man esant Maskvoj? "Pakaks vieno ar dviejų formalių pasikalbėjimų," pamaniau sau.

Susitikimas Maskvoj

Nuvykus man į Maskvą, Kapsukas tuomet radosi Kryme, nes tai buvo jo vakacijų laikas. Jis imdavo savo atostogas rudenį, kadangi tuomet Maskvoj oras būdavo sunkus, tai jam, kaip ligoniui, lengviau būdavo tas laikotarpis pergyventi pietuose. Pabuvus man ten apie savaitę ar daugiau, tūli draugai pasakoja, kad V. Kapsukas rašas ir liepiąs jiems "neužmiršti svečio," o kuomet jis pats parvažiuosiąs, tai su manim norėsias ilgai pasikalbėti. Pagaliaus

parvažiuoja ir d. Kapsukas. Turbūt antrą vakarą aš su d. Vadapalu jau jo bute. Karštas, nuoširdus pasisveikinimas.

Pirmiausias jo klausimas: kaip man patinka SSSR, kas gero, kas blogo, mano nuomone? Tuomet kalba nukrypo linkui amerikiečių, linkui mūsų spaudos, pavienių asmenų ir mano "Sliakerio," kuris sukėlė tiek daug ginčų spaudoj. "Jūs ginat savo klaidas," kalbėjo jis. "Tai ne bolševikiška." Aš jam aiškinau, kad aš sutinku, jog "Sliakeryj" ginamas pacifizmas, ir dabar aš matau, kad tai buvo mano klaida, bet aš griežtai užginčijau ir dabar ginčiju, jog tai nesąmoninga klaida, ką man tūli draugai-kritikai primeta; tai klaida, išplaukusi iš visos klaidingos tų laikų socialistų partijos taktikos. Tą vakarą kalbėjomės su Kapsuku ilgai apie daug dalykų. Ir čia jis neparodė jokio linkui manęs antagonizmo, ko aš tikėjaisi. Priešingai: nuotaika buvo labai gera. Laikė diskusijų man tuojaus metėsi jo mokėjimas išsemti klausimą iki "dugno," jei taip galima išsireikšti. Pastatys jis man kokią klausimą, tai ir nebepaleis, iki jis nebus pilnai nušviestas.

Po to, man esant Maskvoj, beveik kasdieną, jei jis nebūdavo labai užimtas, tekdavo su V. Kapsuku susitikti: jo bute arba raštinėj (Kominterne). Kiekvieną kartą jis nepraleis progos nepaklausęs, kaip man sekasi asmeniniai, ar viskuo patenkintas. Podraug įeidavom į visuomeniškas temas.

Jis rūpinosi, kaip čia man išgauti pasas į Raudonąją Aikštę Lapkričio 7-tos demonstracijose. Pagaliaus: Kapsukas deda didelių pastangų, kad mane prijungus prie kurios nors šalies Darbininkų Delegacijos (buvau prijungtas prie Anglijos). Lapkričio švenčių proga, jis ir draugė Kapsukienė, būtina reikalauja būti pas juos svečiuose. (Pažadėjau, bet nebuvau ir del to jis rūšiai išmėtinėjo paskui). Kapsukas, kaipo KI Pild. Kom. narys, turi pasą į Maskvos operą (Bolšoj Teatr), buvusią cariską ložą. Jis siūlo man pasą, ragindamas nueiti pasizūrėti operos. Deja, pase jo paveikslas, todel aš vienas negaliu naudotis, na, o jis vakarais tuo laiku kaip tik buvo labai užimtas. Nepaisant to, jis štai ką padaro: nuvažiuojam abu į operą, jis mane ten palieka, o pats grįžta atgal prie savo darbo. Vaziuojam gatvekariu, persipildžiusiu žmonėmis; baisi kimsatė. V. Kapsukas, tačiau, nepaiso to, važiuoja su manim, nors jo sveikata prasta ir toki prietikiai ją ne tik netaiso, bet labiau pakerta.

Savo buvimo Maskvoj laiku patyriau, kad Kapsukų butas—centras viso Maskvos lietuvių veikimo ir klestėjimo. Kas tik kur—pas Kapsukus. Atvyko kas iš toliau—pas Kapsuką. Jis kiekvieną moka savaip įvertinti, pažinti, priimti, pamokinti, pabarti, paguosti.

Įvyksta mano viešas pranešimas-prakalba apie Ameriką Lietuvių Kliube, Maskvoj. Dalyvauja ten ir d. Kapsukas. Jis ima dalyvumą diskusijose; kritikuoja mus, gražiai, draugiškai kritikuoja. Antrą ar trečią dieną po to aš nueinu į jo butą. "Na, tai kaip jaučiatės po prakalbos?" klausia jis, biskelį šypsodamasis. "Gavote vėjo, ar ne? Mes nieko neišleidžiame sauso!..." Nurodo jis man tūlus trūkumus, padarytus užbaigos žodyj. "Nereikėjo eiti į smulkmenas ir atsakinėti kiekvienam, kritikuojamam jus," aiškina Kapsukas. "Užteko atsakyti visiems bendrai. Būtų buvęs stipresnis įspūdis."

Už keletos dienų turėjau palikti Maskvą. Draugas V. Kapsukas užviečia mane ateiti į jo butą vakare prieš apleisiant miestą. Nueinu. Buvo gerokai vėlus laikas, kuomet jis sugrįžo iš Kominternu. Išgėrę arbatos, įžengiamo į jo kabinetą—nedidelį, bet jaukų kambarėlį, pilną knygų ir laikraščių. Matau, Kapsukas smarkiai pavargęs, todėl aš rengiuosi greit jį palikti, bet jis toli gražu su tuo nesutinka. Kapsukas nuvirsta ant kaučiaus, truputėlį kažin kaip atsiliuosuoja jo nervų įtęptinumas. Jis pasijaučia laisvesniu ir prasižada mūsų pašnekėsys—ilgas ir labai įdomus.

Drg. Kapsukas kalbėjo man apie daugelį dalykų tą naktį: Lietuvą, mūsų pajėgas ten, Lietuvos social-demokratų partijos lyderių elgseną Sovietų viešpatavimo laiku Lietuvoj; Sovietų Sąjungoj esančias lietuvių darbininkų intelektualės pajėgas, na, ir žinoma, apie Ameriką, lietuvių darbininkų judėjimą, jo problemas. Gulėdamas aukštelininkas, žiūrėdamas į lubas, tai į kambario duris, jis lėtai man dėstė dalykus; kai kada staigiai jis pažiūrėdavo į mane, rasi mintydamas, ar aš suprantu, ką jis šneka, ar aš įvertinu jo dėstymą. Kadry lavinimo klausimą jis skaitė nepaprastai svarbiu dalyku mums, Jung. Valst. gyvenantiems. Be to, sakė jis, mūsų judėjimas sunkiūs. Kartą, kuomet jis suminėjo apie lavinimą tam tikrų draugų tam tikroje vietoj, aš įsiterpiau, pareikšdamas, kad tai perdaug lėsuotų, o dabar iš to naudos jokios nėra. "Bolsėvikai visumet turi šauti į tolimiausį celių (taikiklį)," buvo jo žodžiai, kuriuos aš gerai tuomet įsidėjau

galvon. Ir tuomet jis paėmė mūsų amerikiečių dalykus konkrečiau. Perdaug pas jus paviršutiniškumo, sakė jis. Perdaug viską darote ant greitųjų, neparuošę medžiagos, nesugrumuliuavę jos kaip turi būti sugromuliuota. Del to kai kada prašauate pro celių. Su prūseikiniiais jūsų kova perdaug asmeninio pobūdžio, perdaug subjektyvi. Jūsų spauda perdaug paviršutinė, nėra joje gilumos. Jis manė, kad mums užtektų vieno dienraščio, bet reiktų turėti vienas geras mėnraštis. "Tūli draugai ir pas mus dirba panašiai, viską ant greitųjų, todėl neišėina, kaip turėtų išeiti." Suminėjo jis eilę draugų—d. N. (Sovietų Sąjungoj), d. X. (Amerikoj), etc., etc., kurie, jo manymu, turi daug gabumų, bet kuriems reikalinga pasiekti gilumą, kurie viską bando išrišti greit, nors ir paviršiai.

Buvo apie 3-4 val. ryto. Drg. Kapsukas atsisėdo ir aš pradėjau ruoštis eiti. Karštai atsisveikinom. "Laimingos kelionės ir linkių laimingai darbuotis sugrįžus!" buvo Kapsuko žodžiai, paskutiniu kartu nuskambėję mano ausyse.

Kiti Kapsuko Laiškai

Sugrįžęs į J. V., gavau visą eilę nuo d. Kapsuko laiškų, bet ne visus juos, deja, išlaikiau. Jis kiekvieno svarbesniu klausimu bandydavo savo mintį pareikšti bei žodžiu apsimainyti. Jo laiškai neilgi, bet juose—apie viską: asmeninius dalykus, politinius, organizacinius, meninius. Jo laiškai, kaip ir jis pats, pilni mokymų, draugiškų nurodymų, kritikos.

Žemiau telpa trys laiškėliai, rašyti man, yra labai charakteringi.

24. VIII. 32

Drg. Mizarai.

Sveikas Drauge! Kaip givuojaite? Iš Amerikos laikraščių matit, kad daug dirbate ir nebogai dirbate. Rašau dabar Jums pirmiausia sąrišį su Jūsų kniga apie SSRS—radau paskelbta, kad ji tuoj turi pasiroditi. Tai bus nebogai. Bet skaitydamas kaipuriuos Jūsų laiskus iš SSRS, tipusius "Laisvė," aš pastebėjau, kad Jus nepakankamai nušviečiat tuos sunkumus, kurie reikia nugalt pri milžiniškos mūsų statibos, o tai yra labai svarbu. I tai turėtumet atkreipt daug didesnę dėmę. Nereikia mums piest SSRS kaip išsvajotą rojų ant žemės, kur visa gerai, viskas puikiai klojasi. Įpattingai kada dabar mums tenka susidurt su da didesniais sunkumais, neleistina tai darit. Tai

atneša paskui nusivilimą tiems žmonėms, kurie, prisiskaitę įvairių garbinančių SSRS raštų, atvirksta čia ir susiduria su sunkumais. Mes neturime slėpti esamų sunkumų ir trukumų, bet kartu turime aiškinti, iš kur jie kyla ir kaip kovojama su jais, kaip jie nugalimi. Aiškūs daiktai, kad negalima iš karto perdurti smulkiųjų savininkų psichologiją, susidėjusią per daugelį šimtmečių; negalima staiga padariti iš nekulturingų sodiečių sąmoningus socializmo statytojus — tam reikia didelio darbo. Bet tas sodiečių ir pakliuvusių iš sodiečių darbininkų persidirbimas eina mūsų saligose daug sparčiau, negu kur kitur, nes tam ira čia visi reikalingi daviniai.

Ar Jus skaitot Sovietų spaudą rusų kalba? Reikėtų daugiau ją skaitit ("Pravdą"). Tai geriausia padėtų pažint tikrąjį dalikų stovį. Jusų knigoj, mano nuomone, negalima apeiti ir tie sunkumai, kurie aiškiai pasirodė jau Jums išvikus iš SSRS, pavizdžiai, sunkumai socialistiniam žemės ukij. Apie tai galima rasti gerų faktų d. Molotovo kalboj Ukrainos kompartijos konferencijoj.

Labai ačiū už laiškus, kuriuos rašot "Priekalui." Mes juos suvartojam. Ateiti jie mes stengsimės da daugiau padariti "Pr-a" Sovietų socialinės ir kultūrinės statibos organu. Straipsnius iš kapitalistinių šalių duosime ipatingai nurodimui kontrasto tarp jų ir SSRS ir kaip ten darbo žmonės kovoja prieš kapitalizmą. Daugiau konkrečių faktų reikia duot. Rašikit ir toliau.

Ačiū už...

Atostogų galėsiu eiti tik spalį mėn. Ta da pabaigsiu rengt pirmąją dalį savo knigos apie Sov. valdžią Lie-oj. Del jos išleidimo jau galima darit sutartis. Jei galit, atsiuskit kiek rankpinių. Kartu rašau plačią knigą apie piliečių karą Lie-oj ir Baltarusijoj rusų kalba. Ji išeis kaipo viena didelė kniga (gal 2 knigos) didžiosios Pilies karo istorijos. Pabaigt ją turiu iki '33 m. galo.

Kodel...

Daug labų dienų nuo Elenos.

Draugiškai sveikindamas,

V. Kapsukas.

Prie šito laiško du dalykai tenka pastebėti: (1) Mano kniga apie Sovietų Sąjungą jau buvo beveik gatava, kuomet mane pasiekė šis d. Kapsuko laiškas. Tačiau aš ten nebuvau apleidęs tu, ką mini d. Kapsukas: ištisas skyrius pašvestas knygoj apie sunkumus Sovietų

Sajungoj ir įvairius gyvenime trūkumus. Mano laiškuos, rašytuos iš SSRS mūsų spaudai, tiesa, tie trūkumai nebuvo nušviesti, kadangi aš ruošiau ir laikiau "rimtesnę" medžiagą knygai. (2) Šitos d. Kapsuko pastabos apie trūkumus užduoda per nosį tiems mūsų priešams, kurie skelbė ir dabar tebeskelbia, būk Maskva norinti, idant sugrįžę iš Sovietų Sąjungos asmenys į padanges keltų Sovietų Sąjungos gyvenimą. Kapsuko laiškas rodo kaip tik priešingą.

Kitas laiškas:

Drg. Mizarai.

Drauge! Gavau Jusų laišką ir straipsnį. Straipsnis eina į N. 7. Rašikit daugiau. Dėl kainos veikiausiai leidikla sutiks numazinti iki 10 c. (Čia kalbama apie "Priekalą." R. M.). Reikia rupintis, kad visos kairiosios draugijos, visi jų skiriai turėtų savo kniginę, skaitiklą (kur galima) ir kad išrašytų mūsų laikraščius, tarp kita ko ir "Priekalą." Dabartiniu krizio metu tai palengvintų daugeliui darbininkų skaititi mūsų spaudą. Tai reikia pakelti spaudoj, reikia agituot už tai.

Kaip ira su Genės (Juraitės) drama "Pradžia," kurią ji Jums nusiuntė? Ar ji bus spausdinama, ar ne? Reikia greičiau šį dalyką išspręst. Paskubinkit. Jei Jus galutinai jos neleisit, rupinsimės čia išleisti.

Pas mus seni darbai ir nauji atsiekimai. Šimet išrodo labai geras derlius. Kad tik lietus nepakliudytų suimtį jį. Žalotojai vis da tebedirba išsijuose. Bet tarp valstiečių-kolchozninkų jau prasideda persilaužimas. Jau pradeda suprast, kad "kas nedirba, tas nevalgo." Šį obalsį ir pas jus reikia aiškinti. Ira tikrai tokių valstiečių, kurie badauja. Blogai dirbo arba nedirbo, užtat ir badauja. Plačiau apie tai gal pasiseks da Jums parašit.

Draugiškai sveikindamas,

V. Kapsukas.

15. VII. 33.

Žemiau telpas laiškas (be datos) rašytas ligoninėj. Tai buvo paskutinis laiškas, gautas nuo d. Kapsuko. Jį d. Kapsukas prisuntė vienam voke su kitais laiškais: dd. Šolomskui, Kaškiaučui ir Bimbai. Gavęs nuo mūsų atsakymus, d. Kapsukas jau buvo labai nusilpęs. Atsakyti į mūsų laiškus negalėjo, todėl prašė savo žmonos (d-gės Elenos Tautkaitės) atsakyti, kuri tai ir padarė (žiūr. Tautkaitės laišką "L." num. už balandžio 6 d., 1935).

Drg. Mizarai.

Drauge! Kodel taip ilgai nieko neparašei? Matai, jau net ir aš pasigedau Tavo laiško ir, suradęs progą, bent porą žodžių rašau, o nuo Tavęs kaip nieko nėra taip nėra. Reikėtų ir i "Priekalą" karts nuo karto parašit. Be to, mes antrąjį Almanacho rinkinį rengiamės išleisti — ar negalėtum ką nors iš beletristikos duot?

W Jums reikėtų rašit apie "Franką Kriuką." Nežiurint to, kad autorius ira labai nepastovus žmogus ir mes nutraukėm su juo rišius, ir nežiurint to, kad jis Amerikos gerai nepažista ir daro viena, kitą esminę klaidą faktuose,—jo kniga turi, mano nuomone, nemažos vertės. Nors ji ira neapdirbta kaip reikiant, vistik duoda amerikoniško lietuvių biznieriaus-tėvinainio tipą, gana givą tipą, kuris, beabejonės, turi atstumt kiekvieną padoresnį žmogų. Tą tipą mes turime visiems parodit, ateityje turime eit prie da pilnesnio ir tikresnio jo nupiešimo.

Kaip gi patinka Jums ir Amerikos liet. darbininkams mano "Sov. valdžia Lietuvoj"? Lauksiu apie ją kiek galima nuodugnesnių pastabų ir ne vien nuo Jūsų vieno. Paraginkit ir kitus labiau nusimanančius

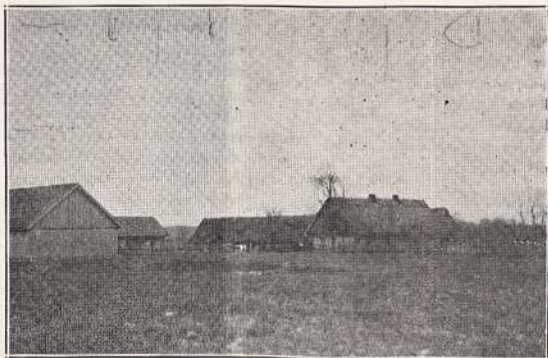
draugus apie ją man parašit, taip-pat ir spaudoj atsiliept. Juk tai pirmasis toks mėginimas nuodugniau ivertint mūsų padėtį. Ji, be abejonės, turi didelės reikšmės ir ateičiai.

Kaip su antrąja dalia? Man reikia gaut greičiau atsakimas, ar ALDLD nori ją leist ir kokiomis saligomis. Kaip jau esu minėjęs, be jokio honoraro aš šios knigos negaliu duot, nes ji man labai daug laiko atėmė, o aš daug trukumų turiu. Laukiu atsiunčiant da už pirmąją dalį, kas nedaduota buvo pagal mūsų sutartį. Apie tai rašau d. Solomskui.

Tiek šiam kartui. Laukiu laiško. Labų dienų nuo žmonos. Kodel nieks nebeatvažiuoja pas mus iš lietuvių darb.?

Draugiškai sveikindamas,
V. Kapsukas.

Kapsuką darė dideliu žmogum ne tiktai tas faktas, kad jis buvo bolševikas revoliucionierius, literatas, bet ir tas, kad jis buvo auklėtojas naujų veikėjų, naujų kadrij; įkvėpėjas naujos dvasios, energijos i draugus; jis buvo draugas ne tiktai šiaip sau, formaliai, bet ištikrųjų draugas—brangus draugas!

Simano Mickevičiaus sodyba, kurioje V. Kapsukas gimė ir praleido kūdikystės dienas. (Pereitam "Šv." num. per klaidą buvo įdėta kitas pav.).

Japonija

D. M. SOLOMSKAS

Geografinė Padėtis

Japonija yra Tolimuose Rytuose. Japonija užima 148,756 keturkampių mylių žemės plotą ir turi 64,450,537 gyventojus. Bet Japonijos imperialistai yra paverę Korėją—85,206 ket. mylių plotą su 21,158,305 gyventojais. Jie turi po savo letena Formosa salą, pusę Sachalino, kurį vadina Karafuto ir kitas salas, taip, kad viso sudaro 263,359 keturkampes mylias su 91,000,000 gyventojų be Mandžurijos ir Jehol provincijos.

Japonija yra ant daugelio salų. Didžiausios salos Honshu, Shikoku, Kyushu ir Hokkaido. Japonija randasi tarpe 120 ir 150 meridianų rytinės tolumos ir tarpe 23 ir 53 laipsnių šiaurinės geografinės platumos. Ji apsupta vandeniu; iš pietrytų jos krantus skalauja Ramiojo vandenyno bangos, o iš vakarų—šiaurių—Japonijos Jūros. Ramiojo vandenyno Japonijos pakraščiu iš pietų į šiaurį teka šilto vandens srovė vadinama Kuro Sivo, o prie kito Japonijos krašto Japoniškoms Jūromis antra šiltoji srovė vadinama Cusimos Tekėjimas. Šis daugybės šilto vandens plaukimas iš Pietų Ramiojo vandenyno, nuo karštos žemės juostos, padaro daug šiltesnį Japonijoje orą, kaip kitur ant šių geografinių juostų.

Didesnė Japonijos dalis turi sub-tropišką orą, o ant Kyushu salos jis yra tropiškas. Tik šiaurinėje Japonijoje ant Hokkaido salos yra gana šalta žiema, nes prie jos atšaldinimo dar prisideda ir šiltoji vandens srovė, plaukianti iš Ochotskų jūrų.

Japonija apsupta iš visų pusių jūromis, turi šimtus jūrų įlajų, tinkamų be jokio darbo laivams apstioti. Japonija turi daug gerų prieplaukų, didelį prekybos, žvejojimo ir karo laivyną. Straipsnyje negalima suminėti jos visas prieplaukas, tad pažymėsime tik kaip kurias Fokuoka, Sasebo, Nagasaki, Kagoshima, Hiroshima, Kure, Kochi, Tokushima, Tsuruga, Kanazawa, Toyama, Nigata, Teusuzuki, Sapporo, Otaru, Hakodate, Aomori, Sendai, Mito, Shizuoka, Nagoya, Tsu, Osaka, Kada, Hara, Yokohama ir Tokio. Vis tai dideli miestai, industrijos centrai ir prieplaukos, kurios daugiausiai tarnauja karo laivynui. 1934 metais į turėjo 1,478 garlaivius 3,365,132 tonų įtalpos ir 471 motorinį laivą su 707,575 tonais įtalpos. Tais pat metais į Japonijos prieplaukas pribuvo 17,370 garlaivių su 56,034,926 tonų prekių.

Japonija turi 42 prieplaukas, kurios leistinos užsienio laivams įplaukti, į daugelį kitų yra draudžiama, nes pastarosios tik karo laivynui skiriamos.

Viduje didelė Japonijos dalis yra padengta kartais labai stačių kalnų, kurie veik visi pasi-puošę miškais. Japonijoje lygumos užima tik apie vieną ketvirtadalį jos žemės ploto. Japonijos girios sudaro apie 2,172,000 keturkampių kilometrų plotį. Tuli kalnai siekia iki 3,000 metrų aukščio.

Japonijoje yra apie 38,000,000 hektarų tinkamos žemės darbui, bet iš jos tik apie 6,000,000 hektarų yra apdirbama, pusė su pagalba apdrėkinimų. Žemė derlinga ir duoda daug

vaisių. Bet Japonijos imperialistai vis šaukia, kad būk jie užtroškę, kad būk Japonijos gyventojai turės badu išmirti, jeigu kitų kraštų neužkariaus. Žinoma, kad tai yra imperialistų melas, nes jie visai nesistengia dirbamos žemės plotus pačioje Japonijoje praplėsti.

Japonijoje vyriausiai išsiplatinęs budizmo tikėjimas, nors yra ir kitų pasekėjų. Apie 50 milijonų skaitosi budistai. Yra 71,750 budistų bažnyčių ir 181,100 kunigų.

Mikadą (karalių) kunigai veik dievina, kad pagelbėjus imperialistams.

1931 metais buvo 25,675 mokyklų su 10,000,000 pradinųjų vaikų.

Japonijoje vartojami raštai heroglifai nuo aštunto šimtmečio. Tų "raidžių" yra baisiai daug—tūkstančiai, kas apsunkina rašiliavą ir skaitymą. Darbininkams sunku skaityti buržuazijai skiriamus laikraščius, nes jie ne visus ženklus žino. Greta heroglifų yra "skiemeninė" rašiliavos sistema, bet ji nedaug gelbėja. 1885 metais jau buvo padaryti planai įvesti lotynų raides, bet ir iki dabar tas nepravesta gyveniman.

Japonijos Istorija

Japonų yra iki 60,000,000. Japonai susimaišę iš mandžūrų, korejiečių ir malajiečių aziatiškos žmonių giminės. Japonai nedideli, trumpomis galvomis, geltonos spalvos oda, mongoliška veido sudėtis, šiuurkštūs ir juodi plaukai. Japonai ilgai buvo po senovinės Kinijos kultūros įta-

ka ir tas daug paveikė į jų liaudies veislę.

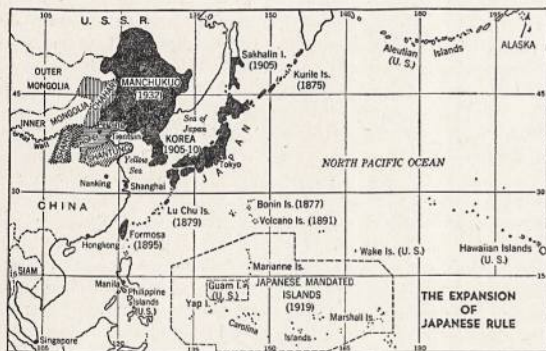
Apie 645 metus Japonijos salas pradėjo apgyvendinti korėjiečių, tungusų ir malajiečių žmonių giminės. Į juos smarkiai veikė tų laikų galinga Činijos kultūra, persidavė visuomeninė feodalų tvarka, raštas, administracija ir kartu nesutikimai tarpe atskirų Taira ir Minamoto giminių. 1185 metais Minamoto giminė laimėjo mūšį prie Dannoura ir nuo tada įsigalėjo ant Japonijos salų. Iš feodalų išsivystė mikadų karalių valdymas.

Visi baudžiauninkų sukilimai buvo žiauriai slopinami, smaugiami. Bet besivystantis visuomeninis gyvenimas, auganti buržuazija reikalavo galo feodalų tvarkai, laisvės buržuazijai plėstis, kas ir atvedė prie revoliucijos. 1868 metais siogunų feodalų valdžia buvo nuversta, galia perėjo į mikado rankas, įsteigtas buržuazinis surėdymas su feodalizmo žymiais palikimais žemės ūkyje.

1868 metais greta su žemės apdirbimu jau smarkiai buvo prasiplėtęs šilko kirminų veisimas, gaminimas žalio šilko, va-

savo prieplaukas užsienio laivams, ką Japonija nenorėjo padaryti. 1853 metais Jungtinių Valstijų karo laivynas atplaukė prie Japonijos ir ant jos nutaikė savo kanuoles, grūmojant bombarduoti ją, jeigu ji neatidarys savo prieplaukus ir neves su amerikiečiais biznį. Japonija buvo priversta išpildyti reikalavimą. 1854 metais buvo priversta atidaryti savo prieplaukas anglams ir rusams pirkliams, daryti su jais prekybos sutartis. Tada Japonija dar buvo silpna, neturėjo galingos armijos ir karo laivyno, turėjo šokti pagal galingų muziką. Kartais galingos valstybės bombardavo Japonijos miestus, kad išreikalauti sau geras sutartis ir neapmokamą laivų stovėjimą Japonijos prieplaukose. 1861 metais Rusijos caro kareiviai išlipo ant Cusima salos tokiais tikslais. 1963 metais Kagoshima prieplauka veik visai buvo sunaikinta bombarduojant Anglijos karo laivams. 1864 metais apsijungę Anglijos, Francijos ir Holandijos karo laivynai bombardavo Japonijos prieplauką Shimonoseki.

Taigi kaip matome Japonijos feodalų tvarką draskė ir vidujiniai visuomenės reikalai ir išlaukiniai. 1868 metais revoliucija padarė bent kokią užsadarą galą. Japonija persitvarkė buržuazinės valstybės pamatais, įvedė europinę bankų sistemą, plėtimą industrijos ir gamybos. Užsienio kapitalistinių valstybių kanuolių pagelba išreikalautos iš Japonijos sutartys buvo labai kenksmingos Japonijos buržuazijai. Tas sutartis galima buvo atsikratyti tik tai pagelba diplomatijos ir ginklų. Nauja Japonijos valdžia ir mikado su buržuajais susitarė ir 1871 metais pasiuntė į Europą misiją iš gabiausių diplomatų. Ji ilgai derėjosi ir tik 1875 me-

Juodi bruožai parodo pačią Japoniją ir josios užgrobtas teritorijas.

1542 metais pirmieji europiečiai pasiekė Japoniją, tai buvo Portugalai. Prekybos ryšiai buvo labai silpni tarpe Japonijos salų gyventojų ir europiečių. Ant Japonijos salų buvo tankūs karai tarpe atskirų grupių. Šešioliktmate šimtmytyje laimėjo Oda Nobunaga, kuris veik visoje Japonijoje įsigalėjo. Bet galutinas Japonijos apjungimas po vieno absoliučio monarcho valdžia pasiekta tik tarpe 1603—1867 metų laike siogunų dinastijos viešpatavimo.

tos gamyba, farforinė gamyba, vario, cukraus ir kitos industrinės gamybos, kurios reikalavo laisvų darbininkų rankų, rinkų, tas ir paruošė visuomeninį sukilimą ir revoliucijai dirvą.

Iš lauko pusės veikė taipgi į Japoniją. Ji jau negalėjo ilgiau būti užsidiarius nuo pasaulio, uždarius savo rinkas užsienio pirkliams. 1845 m. Jungtinių Valstijų kapitalistų reikalus ginantis laivynas reikalavo Japonijos, kad ji atidarytų

tais grįžo tuščiomis. 1882 metais antra Japonijos misija pasileido į svieta, kad panaikinus kitų kapitalistinių šalių koncesijas Japonijoje.

1888 metais Japonija pirmą lygų susitarimą atsiėmė su Meksika. 1889 metais mikado “dovanojo Japonijos liaudžiai konstituciją”, panašią į Vokietijos kaizerių, tuom kartu tūkstančius japonų pasiuntė Europon mokintis technikos, laivų budavojimo, kanuolių liejimo, armijos organizavimo ir kitų darbų, kad jų pagelba išsibudavojus galingą karo laivyną ir sudarius armiją.

1890 metais įsteigtas Japonijoje parlamentas, kurį sudaro buržujai, žemių savininkai ir valdžios nariai. Rinkti gali tik tie, kurie sumoka tam tikrus taksus. Todėl rinkimuose į parlamentą galėjo dalyvauti tiksliai 450,000 asmenų, nes nei darbininkai, nei valstiečiai, neigi smulkūs biznierių negali taksus sumokėti ir todėl negali balsuoti—rinkti arba būti renkama.

Tą pat dieną kada buvo paskelbta parlamento rinkimai, tai Yokohama mieste arbatos gaminimo darbininkai paskelbė streiką.

Japonija pradėjo tiesti gelžkelius, 1896 metais jau turėjo 5,490 kilometrų gelžkelių. Dabar ji turi 9,778 mylių gelžkelių. Budavojo karo laivus savo ir užsienio prieplaukose. Gaminosi kanuoles—ruošėsi karui.

1893 metais Japonija jau turėjo 2,657 gaminimo įmones su 70,000,000 jėnų kapitalu.

Japonija sutvirtėjo. Dvi savaites prieš karą su China Japonija pasirašė lygiomis sutartį su Anglija. Tokias pat sutartis su Jungtinėmis Valstijomis Japonija ir Rusija gavo 1894 metais, o su Italija, Vokietija ir Francija 1895 metais.

Japonija Puola Iš Pasalų

Karolis Marksas “Kapitalo” I-me tome rašė, kad Japonija su savo feodališka sistema geriau atvaizduoja buvusią Europą, negu didelės knygos. Jis tarpe kitko rašė: “1868 metais Japonijoje prasidėjo aštrus piliečių karas, tęsėsi dešimtmečius ir padėjęs pradžią perbudavojimui šalies ūkio ant kapitalistinių pamatų.”

Japonijos kapitalizmas paibaigoje pereito šimtmečio buvo jaunutis, vikrus, jis įsieškojo progos kam gilti. Pirmiaau kitos kapitalistinės valstybės kanuolių pagelba diktavo Japonijai prekybos sutartis, dabar Japonijos kapitalistai to siekė. Jie pasirinko didelį savo kaimyną karui neprisirengusį—Chiniją.

1894 metais Japonija iš pasalų užpuola ant Chinijos ir sunaikina kelis jos karo laivus. Chinija jau apkulta negali atsilaikyti prieš Japoniją ir pralaimi karą. Japonija įsigalėjo Korėjoje, veržėsi Mandžurijon ir į kitus Chinijos kraštus. Japonija būtų daug pasipelninus, bet įsimašė Rusija, Francija, Vokietija ir apkarpė jos užkariavimus.

1898 metais Japonija padarė slaptą sutartį su Anglija, kad jos abi veiks išvieno. Ji aiškiai matė, kad kol neduos caristinei Rusijai smėgio, tol negalės Japonija Chinijoje viešpatauti, nes vis giliau į Mandžuriją brivėsi Rusija.

1904 metais Japonija, dar daugiau prisirengus, slaptai užpuolė ant Rusijos karo laivynu Port Arture, kelis laivus nuskandino, o dar daugiau sugadino. Ant rytojaus Japonija mušė Rusijos laivyną jau nakties atakomis gerai apdaužytą. Tik po to oficialiai paskelbė Rusijai karą. Kare prieš caristinę Rusiją Japoniją rėmė Anglija ir Jungtinės Valstijos šiau-

rių Amerikos. Caristinės tvarkos neapkentė žmonės ir Japonija laimėjo karą. Po to ji pilnai įsigalėjo Korėjoje.

1908 metais caristinė Rusija ir Japonija padarė slaptą sutartį ir savo tarpe pasidalino Mandžuriją. Japonijos įtakoje atsidūrė pietinė Mandžurija.

1914—1918 metų imperialistinio karo metu Japonija veik nedalyvavo kare. Ji pasigriebė tik Vokietijos kolonijas. Laikė imperialistų intervencijos į Sovietų Rusiją Japonija bandė pasiglemžti Sachaliną, Vladivostoką ir didelę dalį Sibiro. Į Sibirą buvo pasiuntus prieš bolševikus apie 150,000 armiją. Raudonajai Armijai nugalėjus Kolčaką, grūdant imperialistus laukan, Japonija kelis mėsius pralaimėjus, negaudama iš kitų imperialistų pritarimo buvo priversta atsitraukti.

Bet vis tik laike pereito imperialistinio karo jai teko didelis laimikis. Po karo Tautų Lyga pavedė Japonijai globoti buvusias Vokietijos Marshallinių, Carolinių ir Marijano salų grupes. Pačios salos sudaro tik apie 900 keturkampių mylių sausžemio plotą, bet jų yra apie 500, jos išsitraikę ant 2,500 mylių ilgio ir 1,200 mylių pločio Ramiajame vandenyne, kas suteikia Japonijai progą valdyti tą milžinišką vandens plotą.

Japonijos Gamyba

Žemės derliaus 1931 metais buvo suimta: 12,093,000 tonų ryžių; 803,000 tonų kviečių; 1,577,900 tonų miežių; 38,600 tonų arbatos; 68,100 tonų tabako; 1,136,000 tonų bulvių; 190,100 tonų cukrinių burokų.

Šilko kokūnų 1932 metais buvo 335,813,764 kilogramai arba 296 milijonai jėnų vertės. 1933 metais žalio šilko pagaminta 66,923,000 svarų. Jungtinės Valstijos šiaur. Amerikos perkasi

veik 76% Japonijos žaliao šilko. Šilkas svarbiausias Japonijos išvežimas. Jo kokūnai veisiasi giriose ir ant kalnų, kur žemė kitkam nėra tinkama darbu.

1932 metais Japonija į užsienį išvežė šilko audinių už 140,925,000 jenų vertės. Tas uždavė didelį smūgį Anglijos valdomai Indijai.

Japonija turi labai mažai gyvulių. 1931 metais ji turėjo: 1,477,271 arklį; 1,500,000 galvijų; 24,453 avis; 218,921 ožką ir 947,216 kiaulius.

1931 metais prie žvejybos dirbo 1,500,000 žmonių. Iš žuvininkystės gyvena apie 9,000,000 Japonijos gyventojų. Metinė žvejybos produkcija siekia apie 130,000,000 jenų vertės.

Japonijos mikados valdžia turėjo 16,200,000 akrų girių. 1930 metais dar 250,000 akrų naujų girių užveista, kur buvo pasodinta apie 334,000,000 medelių.

Japonijoje prieš krizį buvo virš 58,000 visokių įmonių, dabar 48,394 su 5,290,000 darbininkų ir darbininkių. Yra 20,965 audimo fabriškai ir dirbtuvės, kurie vien medvilnės šakoje turi virš 1,000,000 darbininkų ir darbininkių. Juose yra 8,525,000 špulių ir 83,700 audimo staklių. 1931 metais iš Japonijos į užsienį išvežta 2,090,000,000 mastų medvilnės audinių.

Japonija savo medvilnės mažai turi, tat 1933 metais iš užsienio ji pirkė 1,651,947,000 svarų.

Japonijoje yra daug gaminama visokių mažų daiktelių, dantims valyti šepetukų, pasivėdinimo prietaisėlių, šukučių, visokiausių žaislų ir menkniekių, kurie vežami į užsienį.

Japonija 1933 metais pasigamino 13,493 kilogramus aukso; 185,345 kilogramus sidabro; 68,000 kilogramų vario, 30-

049,000 tonų anglies; 2,031,549 tonus čigūno; 5,773,303 tonus plieno. Bet tai nėra visa tai pagaminta iš Japonijos iškasmų medžiagų, kurių ji labai mažai turi. Anglies namie pagaminta tik 8,000,000 tonų, o kitas įvežtas iš Mandžūrijos. Metalu namie pagaminta tik trečdalis plieno, o čigūno 9,10 dalys pagamintos iš seno metalo, kurį superka užsienyje. Japonija labai kenčia dėl stokos žibalo, kiek per metus Japonijoje pagaminama, tai jos karo laivynas į tris dienas į visą sudgina. Japonija žibala perkasi iš užsienio ir gauna iš Sovietų Sachalino, kur randavoja žibalo laukus.

Darbininkų Vargai

Japonijoje darbininkai baisiai išnaudojami. Darbininko uždarbis mažas, bent 6 kartus mažesnis kaip eilę kapitalistinių šalių. Darbininkus verbuoja tankiausiai agentai, padaro su jais sutartį, jie gyvena daugiausiai arti fabriky tam tikruose daržuose arba daržinėse. Be išnaudotojo leidimo jiems nevalia apleisti tą namą. Taip gyvena didelė didžiama darbininkų, o darbininkės, merginos veik išimtinai yra tokiose sąlygose. Kada pasibaigia kontraktas, tai turi gauti nuo išnaudotojo paliūdydą, kitaip kitur negaus darbo.

Mėsos Japonijos darbininkai veik niekad negali valgyti—neįperkama. Retai gauna ir žuvų; ryžių gauna tik prasciausios rūšies. Apsirengimas prastas, apsiavai su mediniais padais arba guminiiais.

Gyvenamiai tų darbininkų, kurie negyvena barakuose, yra labai prasti, tankiausiai ant stulpų mediniai, popieros sienomis, be jokių patogumų.

Darbininkai yra priversti dirbti nuo 10 iki 15 valandų į

dieną. Jie napekeldami vargo organizuojasi ir kovoja. Į darbo unijas yra jau organizuota apie 500,000 darbininkų. Jos veikia slaptai.

Darbininkų kovingumas nuolat auga. 1914 metais buvo 50 streikų, apimančių 8,000 darbininkų; 1920 metais jau 282 streikai, apimanti 36,371 darbininką; 1926 metais—495 streikai, kurie apėmė 67,224 darbininkus; 1933 metais buvo 843 streikai, apimanti 53,247 darbininkus.

Valstiečių Vargas

Japonijoje žemė daugiausiai priklauso ponams. Ponai valstiečiams žemę randavoja mažais šmoteliais, po hektarą, pusę ir net ketvirtadalį. Japonijoje kas turi 10 hektarų, tai jau dvarponis. Yra 55,000, kurie turi virš 10 hektarų žemės. 350,000 yra savininkų, kurie turi nuo 3 iki 10 hektarų. Japonijoje randasi 1,000,000 buožių, kurie turi po 3½ hektaro, 1,200,000 valstiečių, kurie visi kartu turi tik 900,000 hektarų žemės, tai yra proporcingai kiekvienas apie ¼ hektaro. 3,700,000 valstiečių varguolių, kurie visai neturi savo žemės. Jų padėtis baisi. Jie randą turi mokėti grūdais žemės savininkams, atiduodami 2-3, arba ir ¼ visų surinktų grūdų. Bet niekur jie pigiau negauna žemę, kaip atiduodant 50 nuoš., tai yra pusę savo suimtų javų.

Japonijos valstiečiai baisiai vargsta, badauja, dukteris parduoda į prostitucijos namus, atiduoda į audinių vergoves. Užtat tarpe Japonijos valstiečių smarkiai auga kovingumas. Tankiai jie sukyla, išmuša policininkus, net su armija į mūšius stoja, kurią siunčia juos slopinti.

1918-1922 metais pagal oficialias valdžios skaitlines buvo

4,200 valstiečių streikai, išstojimai ir sukilimai; 1923-1927 metais jau 10,400; 1928-1932 metais net 11,400 išstojimų. Jie veda kovą už numušimą randos, prieš valdžios taksus ir už kitus savo reikalus.

Imperialistų Planai

Japonijos imperialistų priešakyje stovi du turčių koncernai *Micui* ir *Micubusi*. Jie faktiškai Japonijos valdonai. *Micui* yra japoniškas *Morganas*, jo rankose daugiausiai yra užsienio prekyba, jo kapitalas siekia milijardą dolerių. *Micubusi* savo lopoje turi laivų budavojimo fabrikus, laivus ir daug sunkios industrijos šakų. Jie niaujasi pasaulio rinkose su Anglijos ir Jungtinių Valstijų tokiais pat stambiais kapitalistais už pelnus ir rinkas.

Viešpataujantis krizis priverė Japonijos imperialistus griebti: karo priemonių, kad pavergtų kitus kraštus. Jie pasaulio už ariavimui jau nuo senai turi planus. Dar 1927 metais Japonijos ministerių premieras *Tanaka* patiekė Japonijos teisėmis, mes pagriebsime svarbiausius centrus visos tos šalies. Turėdami savo rankose svarbiausius Chinijos centrus, mes eisime prie užgriebimo Indijos, Indonezijos, Mažosios Azijos, Centralinės Azijos ir net Europos... Tam, kad užkariauti pasaulį, mes pirmą turime užkariauti Chiniją, bet tam, kad užkariauti Chiniją, mes pradžioje turime užkariauti Mandžūriją ir Mongoliją."

Kiekvienas, kas seka politiką, įvykius, tas mato, kad Japonija šį savo planą vykina gyvenimui. Ji užkariavo Mandžūriją ir Jehol provinciją, kurios tris kartus didesnės už pačią Japoniją. Ten įsteigė savo padarą Manchukuo. Dabar jau užkūrė savo jungą Chinijos provincijoms *Chahar*, *Shansi*, *Hopei* ir *Shantung*.

Japonijos Jėgos

Japonijos imperialistai siekdami praveisti savo grobimo planus, išleidžia daugiau pusę valdiškų įplaukų karui. Jie kas kart didina taksus, prieš ką kelia protestus ir smulki buržuazija nepakeldama karo naštos.

Japonijos sausžemio armija yra 225,000 kareivių ir 2,000,000 išlavintų rezervų. Prie to 100,000 armija užlaiko Mandžūrijoje. Japonija turi 1,639 karo orlaivius pirmos linijos, 20,000 oficerių ir lakūnų.

Japonija turi trečią savo dydžiu karo laivyną pasaulyje, kuris susidaro iš 9 šarvuotųjų, 19 šarvuotųjų kreiserių, 19 greitųjų kreiserių, 4 orlaivių vežikų, 112 naikintųjų ir 62 submarinų. Tuom laiku dar visa eilė karo laivų yra budavojama.

Bet didžiausį Japonijos imperialistams smūgį ruošia, tai jos pačios darbo masės vadovystėje Komunistų Partijos.

Komunistų Partija

Japonijos Komunistų Partija yra nelabai skaitlinga, bet viena iš geriausių atliekančių drąsiai ir pasižventusiai kovą prieš išnaudotojus, prieš imperialistų karą. Jau vienas tas faktas, kad virš 10,000 žmonių sėdi Japonijoje kalėjimuose, kaltinamų komunizme, parodo, kokiame žiauriuose sąlygose tenka veikti. Yra mirties įstatymas prieš komunistus.

Japonijoje Komunistų Partiją iš pradžių tvėrė nedidelė sąjėlė inteligentų, bet laipsniškai ji virto į proletarinę partiją. Komunistų partija turi didelės įtakos darbininkų, valstiečių, inteligentų, smulkių savininkų, kareivių ir mokytojų tarpe.

Japonijos Komunistų Partija leidžia kelis laikraštukus, kaip tai, kareiviams, valstiečiams, bet labiausiai išsiplatinęs centralinis pagrindinis partijos organas "Sekki" ("Raudonoji Vėliava"). Imperialistai negali "Raudonąją Vėliavą" sunaikinti, tik į trumpą laiką Tokio mieste jie areštavo 16 spaustuvėlių savininkų, kaltindami "Sekki" spausdinime. "Sekki" išleidimui komunistai renka aukas tarpe darbininkų ir gauna didelį atsiliepimą.

Armijoje leidžiamas "Heisino Tomo" ("Kareivių Draugas"). Į laikraštį rašo patys kareiviai ir slaptai jį platina. Kareiviai iš jo mokinais, vietomis tveria komitetus ir kovoja.

Japonijos Komunistų Partijos įtaka vis daugiau auga darbo masėse. Partija leidžia lapelius ir slaptai platina. Nuo pirmų Japonijos imperialistų karo žingsnių Mandžūrijoje, Japonijos Komunistų Partija aštriai veda kovą prieš karą. Nereti atsitikimai, kad komunistų įtakoje kareiviai pasipriešina, juos ginklų pagelba nuginkluoja, teisia ir į kalėjimus grūda.

Imperialistų karo žygiai, suniki karinė našta, žiaurus darbininkų ir valstiečių išnaudojimas, nuolatinė kova prieš "pavojingą mintį"—komunizmą, nei kiek nesulpnina Japonijoje komunistų įtaką. Katapultas vardas vis daugiau darosi žinomas darbo masėms, komunistų tikslai vis daugiau gauna pritarimą.

ALDLD ir Moterų Organizavimas

S. SASNAUSKIENĖ, ALDLD C. K. Pirm.

Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija nuo pat susitvėrimo organizavo vyrus ir moteris darbininkus į savo eiles. Tačiau specialių pastangų nedėta įtraukimui moterų. Tas išsiaiškina faktą, jog dar prieš įsikūrimą ALDLD jau gyvavo savistovė moterų organizacija, Liet. Mot. Progresyvis Susivienijimas, kuris rūpinosi lietuvių darbininkų organizavimu ir švietimu.

B. E. Senkevičienė, mūsų spaudos bendradarbė ir veikėja.

LMPS ir ALDLD greta viena kitos draugiškai veikė ir budojosi per 18 metų. Nemažas skaičius moterų prigulėjo prie abiejų organizacijų. Vienok radosi ir tokių vietų, kur ALDLD kuopoje nebuvo nei vienos moters, bet ALDLD nejaudė už tai atsakomybės, kadangi moterys turėjo atskirą organizaciją, nors ne visose kolonijose pavyko įsteigti kuopas ir moterys buvo neorganizuotos.

Nuo 1934 metų sausio mėnesio padėtis pakitėjo. Moterų organizacija, tuo laiku žinoma po vardu Liet. Darbininkų Susivienijimas Amerikoje, didele didžiama balsų, visuotinam narių referendume, taip pat ir ALDLD nariams referendumu sutikus, pasisakė už suvienijimą tų dviejų organizacijų po ALDLD vardu.

Krislai iš Istorijos

Kada susidarė pirmas būrelis mūsų draugijų ir kas buvo iniciatoriai—man nepavyko surasti. Bet žinau tiek, kad 1906 metais Brooklyno Lietuvaiečių Susivienijimas, tuo laiku dar lokale organizacija, jau maršavo Pirmos Gegužės parade. "Kovojo," LSPA organe, skaitome: "Trečias ėjo Susivienijimas Lietuvaiečių; ant transporanto buvo parašas: 'Reikalaujam lygių tiesių, taip kaip ir vyrams, visose sąlygose gyvenimo'."

Gi vakare įvykusiose prakalbose dainavo L-čių M—mo Choras. Taipgi tūlą laiką prieš tai, L-čių S—mo surengtose prakalbose paaudota \$27.95 revoliucijos reikalams. Iš to viso matyti, kad jos dirbo rimtą kultūrinį darbą ir turėjo artimus, draugiškus ryšius su tuolaikiniu darbininkų judėjimu.

Pamažu mūsų draugės vis žengia pirmyn. Dar 1908 m. pradžioje draugės iš LSS laiko visą eilę prelekcijų ir diskusijų moteris liečiančiais klausimais. Prelekcijose veikliai dalyvauja ir L-čių S—mo narės. Tuomi pavyksta išsukti susidomėjimą ne tik ant vietos, bet ir "Kovojo." Prelekcijose pasipylė iš publi- kos panašių išsireiškimų: "At

jos moka gardžiai bulves iškept, gerai valgyt išvirt, čystai kambarius užlaikyt ir atsakančiai kūdikius auklėt?"; "Moters, pirma pažinkit pačios save, o pasikui stengkitės pažint politiką!" Tačiau publika 57 balsais (priešams nedrįsus balsuoti) priima net iš 17-kos ir 6-šių priedinių punktų rezoliuciją, kuri nusako, kad *moterys turi interesuotis politika, organizuotis ir kovoti išvien su vyrais darbininkais.*

Tas padarė mūs drauges. Jos jau siūlo įvesti "Kovojo" "Rubriką Moterų Reikaluose." Bet jų pasiūlymas tegavo gana vėsy atsinešimą iš tuolaikinės vadovybės: didžiama balsų nutarta, kad "nereikia," nes "moterys pačios nerašo" ir kad tai "būtų skirstymasis." Bet moterys nerimsta. Reikalavimą drąsiai gina "Kovojo" Lietuvaiečiai; jina beje stipriai pabrėžia ir reikalingumą moterų organizacijos. Ją paseka O. Karalaičiūtės atsišaukimas varde L-čių Apšvietos Draugijos (buvusios L-čių S—mo) tverti Liet. Moterų Sąjungą. Paskiau rašo Baronaičiūtė. Galop, "Kovojo" įvedama ir kampelis "Iš Moterų Gyvenimo ir judėjimo," taipgi telpa eilė straipsnių moterų klausimu.

Užsipyrimu mūsų draugės pasiekia šviesesnį laikotarpį. Birželio 13, 1908 m., L-čių Apšvietos Draugijos iniciatyva suaukiamas pirmas lietuvių suvažiavimas. Kaip silpnos buvome tada matosi iš to, kad tik dvi delegatės, Chicagos apšvietiečių atstovės, pribuvo su mandatais; 13 delegacijų atstovavo brooklynietes, likusios 4 suvažiavo liuosnoriai iš kolonijų; viso bu-

vo 19 moterų. Tačiau jos nutarė steigti nacionalę moterų organizaciją, LMPS, ir užsibrėžė gan plačią veikimo programą. Pamatiniai jų priimti dėsniai buvo šie: Kelti moterų susipratimą; jungtis su visomis pirmieiviskomis moterų organizacijomis ir kovoti už lygias teises ekonomikoje ir politikoje; taipgi visą eilę specifiskų reikalavimų iškėlė.

Nuo tada darbas nors ir lėtai, bet pradėjo plėstis už Brooklyno ir Chicagos rubežių. LSS tą metų nutarė išleisti Engelsono "Moteris ir Socializmas," kas taipgi prisidėjo prie skatinimo moterų organizuoties. Yra įdomių davinų iš jų darbuotės, tačiau negi viską aprėpti trumpam rašinyj. Su džiaugsimu galima pasakyti tiek, kad neatlaidus darbas nors ir mažos grupelės draugijų privedė prie to, kad 1916 m. spalio mėnesį įvyko pirmas LMPS Suvažiavimas. Šis delegatėmis taipgi nebuvo skaitlingas, dalyvavo 18 delegatėjų ir 3 viršininkės, *bet jos jau buvo su mandatais, atstovavo 13 kuopų.* Po šio suvažiavimo LDSA smarkiai augo ir turėjo apie 150 kuopų su tūkstančiais narių.

Tą pat mėnesį išeina mėnraštis "Moterų Balsas," kuris vėliau pakeičiamas "Darbininkių Balsu" bei "Darbininke" ir eina be sustojimo iki LDSA suvienijimo su ALDLD. Nuo tada eina bendros organizacijos žurnalas "Šviesa" ir būna savaitiniai skyriai dienraščiuose "Laisvė" ir "Vilnyj." Apart to, LDSA išleido 14 brošiūrų ir knygų, taipgi eilę lapelių. Gi kuopų paskleistą apšvietą susirinkimais, paskaitomis, prakalbomis ir kitais įvairiais veiksniais—kas apskaitliuos.

Kas Buvo Pamate Vienybės?

Vienų argumentu buvo tas, kad mūs draugės jau yra gąnėtinai apsipaziinę su organiza-

cinėmis užduotimis ir gali užimti vietas bendrojoje organizacijoje, kaip kuopose, taip centre. Kas liečia ALDLD Centrą, tas nusistatymas vykdomas: mes matome centro komitete drauges sudarant didžiumą; valdyboje dvi žymias vietas—pirmininko ir išdininko—užima moterys.

Bet svarbiausia prie vienybės mūs vedė vienodumas LDSA ir ALDLD atliekamų veiksmų, finansinė padėtis ir įsitraukimas daugelio mūs draugijų į platesnę veiklą. Abiejose kuopose tie patys laiškai, raportai, konferencijoms delegatų rinkimai, tariai, aukos, bet dvigubos išlaidos iš vienos šeimos, vienos kolonijos, vieno judėjimo. Kam? Kad palaikius du atskirus centrus vienam tikslui. O ir centruose nesaldū kaulyti iš bedarbių bei mažai dirbančių ir praleisti brangų laiką rašymui šimtų paraginimų užsimokėti, kuomet, tam nėra rimto tikslo.

Vienijimosi taisyklės buvo aiškiai pasakyta, kad sulyg reikalo galima ir reik palikt atskiras moterų kuopas; kad ne tik leista, bet ir reikalaujama šaukti atskirus moterų susirinkimus savitarpinei moterų lavybai ir atlikimui bėgančių moterų reikalų; kad reikia sudaryti kuopose ir apskričiuose specialius komitetus darbui tarp moterų. Visais atžvilgiais, suvienijimas turėjo padėti, ne pakenkti.

Kur darbas tarp moterų neina pirmyn, o jis didžiojoje vietoje tebėra tokiu, koks buvo prie LDSA arba pablogėjo, draugės ir draugai sako: "Suvienijimas pakenkė." Argi? Būkim draugės ir draugai atviri ir paklauskime savęs sekamą:

Ar moterys į LDSA lyg koks tvanas užplūdavo, ar eidavom jų įieškoti? Ar mes negalėjom sušaukti moterų susirinkimus, jei kur radosi nemorinčių eiti į

bendrus? Ar nepatogu buvo pa naudoti moterų meetings buvusio LDSA mitingo laiką, vietą ir išlaidas, kad pagerint darbą tarp moterų ir paskleist apšvietą?

Nuleidę akis, visi turėsim pasisakyti, jog eidavom įieškoti moterų narių; kad galėjom ir turėjom šaukti moterų susirinkimus, bet nešaukėm; kad tūlos draugės pasiėmė vakaciją nuo tos atsakomybės; kad draugai apsidžiaugė, jog "vistiek šiemet turim daugiau narių kuopoje, negu pernai," nemato, ar nenori matyti, kad buvusios LDSA narės jau nebedapildo to skaičiaus, koks turėjo būti sudėjus dvi kuopas vienon ir kad jų taip pat pareiža ką nors daryti.

Pakartoju: ko neatlikom lig šiol, darykim dabar. Atsisverskim apdulkėjusias vienijimosi taisykles ir įsitikinkim, jog ne vienybė kalta, bet mūsų snustelėjimas. Ties, surasim, kad vienybė nesiūlė vakaciją moterims ir kad įinai uždėjo ir vyrams iš ALDLD lygią atsakomybę už organizavimą ir švietimą moterų. Viskas ko reikia, tai noro tą suprasti ir darbo, be kurio niekada nieko nelaimėjom.

Dabar kaip tik patogus laikas sustiprinti darbą tarp moterų. Apvaikšiojame 20-ties metų sukaktuves ALDLD gyvavimo ir darbų. Tais darbais grožiš mūs draugai ir net atiduoda už juos kreditą mūsų priešiai. Moterys darbininkės neturi tikslo nusigrįžti nuo tokios prakilnios organizacijos. Sušaukim moterų susirinkimus visose kolonijose. Padėkime juose nustatytą veikimo programą, įimant savitarpinę lavybą. Suteikim draugingą padaršinimą ir patarimą, atsižvelgdami į sunkesnes jų sąlygas, ir moterys bus su mumis. Lai šis jubilėjus būna atžymėtas šimtu moterų į ALDLD.

iš darbininkiškosios dailios literatūros ir įvairių mokslo šakų, ši draugija bet gi labiausiai rūpinis leisti raštus, gvidenančius darbininkų klausimą visame jo apėmyje, bei raštus rišančius mokslo, socializmo teorijos ir praktikos klausimus.

“2) L.D.L.D. ir šiaip jau visokiais būdais stengsis platinti darbininkšką apšvietą, rengdama prakalbas, literatūros vakarus, teatrus ir steigdama knygynus.”

Šie organizacijos tikslai ir dabar yra mūsų konstitucijoje, tik jie daugiau patobulinti, aiškesni.

Tveriasi Kuopos

Paskelbus L.D.L.D. taisykles, prasidėjo greitas tvėrimasis organizacijos kuopų. *So. Bostone* susitvėrė L.D.L.D. 2 kuopa iš 22 narių. Jos pirmuoju sekretorium buvo drg. *Rojus Mizara*, dabartinis vyriausias “Laisvės” redaktorius.

E. Arlingtone, Vermonto valstijoje, susitvėrė L.D.L.D. 3 kuopa iš 9 narių. Tos kuopos organizatorium buvo draugas *Kazys Giedrys*, 1926 metais sušaudytas Lietuvoje Smetonos fašistų.

Brooklyno L.D.L.D. 1 kuopa greitai pasiekė 50 narių kiekį, tuom kartu *Maspeth* buvo susitvėrusi L.D.L.D. 4 kuopa iš 12 narių.

Newarke susitvėrė L.D.L.D. 5 kuopa, kurios priešakyje stovėjo drg. *J. Janušonis* ir kiti draugai. Ten greitai buvo susitvėrus dar ir 15 kuopa.

Montello draugai sutvėrė L.D.L.D. 6 kuopą pradžioje iš 15 narių. *Springfiede* susiorganizavo 7 kuopa, o *Cambridge*—8 kuopa. *Norwood* draugai sutvėrė 9 kuopą pradžioje iš 9 narių. *Philadelphijoje* susitvėrė 10 kp., kurios valdyboje buvo ir drg. *Vincas Rudaitis*. *Worcester* draugai sutvėrė 11 kuopą net

iš 38 narių. *Pittstone* susiorganizavo 12 kuopa, *Eastone* 13 kp. ir *Minersville* 14 kuopa.

Taip tvėrėsi viena po kitai mūsų organizacijos kuopos. Drg. Benesevičiūtė rašė “Laisvėje” No. 30, 1916 metais, kad jau yra L.D.L.D. 34 kuopos; pastaroji susitvėrė *Rumforde, Me.*, kurios sekretorium buvo drg. *J. M. Lukas*.

Mūsų spauda tais laikais neperdaugiausiai teikė organizacijos reikalams vietos, bet visgi

Ks. Karosienė,
stambi veikėja darbininkų judėjime.

buvo agitacijos. “Kovoje” No. 39, 1915 metais buvo rašoma, kad L.D.L.D. “turi puštrečio šimto narių.” “Laisvėje” No. 72 buvo rašyta, kad organizacija jau turi virš 200 narių. “Laisvėj buvo tarpe kitko rašoma:

“Laikraščiai maloniai pasitiko Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugiją. ‘Kova’, ‘Naujienos’ ir ‘Vienybė Lietuvninkų’ velija naujai draugijai gražiausio pasisekimo.” Visai kitaip dabar linkui mūsų organizacijos atsineša socialpatriotai ir vienybiečiai.

Drg. *J. Benesevičiūtė* “Kovoj” No. 41, 1915 metais sekamai įrodinėjo L.D.L.D. organizacijos reikalingumą:

“Jei mes tokios organizacijos, kaip L.D.L.D., neturėsime šiuom laikų, kada silpnesnieji sąjungiečiai bėga nuo Sąjungos dėl to, kad reikia 10 centų daugiau mokėti, nebūtų jų kam sulaikyti, jie eitų nuo mūsų ir nueitų širvydų, Gilių ir jiems panašių keliais, iš mūsų priešų abazą, iš kur sugrįžtant mes jų nebesulauktume.”

Taigi, apart knygų leidimo, organizacija buvo statoma ir tam, kad sutraukus į ją mažiau klasiniai apsišvietusius darbininkus, kurie nesutiko priklausyti prie politinės organizacijos.

Mūsų Knygos

Pirmoji L.D.L.D. knyga buvo atspausdinta “Kovos” spaustuvėje 1917 metais — “KARĖ KO DELEI?”, George R. Kirpatrick parašyta. Knygos pabaigoje Centro Komiteto sekretorė drg. *J. Benesevičiūtė* skelbė, kad L.D.L.D. 1917 metais jau turėjo 2,500 narių.

Pirmą knygą sekė antra, trečia, ketvirta. Iki dabar mūsų organizacija jau yra išleidus 40 leidinių, apie 11,000 puslapių. Kas turi visus buvusius L.D.L.D., o dabartinės A.L.D.L.D. leidinius, tai turi gražų ir naudingą darbininkšką knygynėlį

Dabar A.L.D.L.D. apart knygų dar leidžia ir žurnalą “Šviesa”, kurio 1934 metais buvo išleista bendrai apie 768 puslapiai knygos dydžio raštų.

Organizacinės Permainos

Gyvenimas ant vietos nestovi, o tas reikalauja naujų darbininkų organizacijos formų ir kovos priemonių. 1917 metais Rusijoje įvyko proletarinė revoliucija, įsikūrė Sovietų valdžia. Darbininkų laimėjimas vienoje šešto-

je pasaulio dalyje padrąsino ir paastrino darbininkų kovas ir kitur. Kūrėsi Komunistų Partijos, keitė darbininkų organizacijos savo taktiką. Jungtinėse Valstijose 1919 metais, rugsėjo mėnesį, susiorganizavo Komunistų Partija. Lietuvių Socialistų Sąjunga turėjo savo X Suvažiavimą Brooklyne, 27 d. rugsėjo, kuris tęsėsi iki 1 d. spalio, 1919 metais. Tas suvažiavimas pasisakė, kad buvusi L.S.S. eis su Komunistų Partija. Tuom laikų įvyko ir L.D.L.D. delegatų suvažiavimas, kuris pasisakė, kad L.D.L.D. eis su Lietuvių Komunistų Sąjunga. Organizacijos nariai masiniai rėmė delegatų nutarimą. Bet Centro Komiteto išdininku buvo socialpatriotas K. Liutkus, pas jį buvo apie \$3,000 organizacijos pinigų. Jis, pasinaudodamas tūlais technikiniais dalykais, organizacijos pinigų užgrobė.

L.D.L.D. sušaukė kitą savo delegatų suvažiavimą 1920 metais, 31 d. sausio, Brooklyne. Jame buvo padaryta tūlių organizacinių pakeitimų ir nutarta toliau vesti kovą už atgavimą organizacijos išdo.

1921 metais, 26 d. birželio įvyko sekantis L.D.L.D. narių ir jų įgaliotinių suvažiavimas, kuriame buvo L.D.L.D. perorganizuota į *Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugiją* (A.L.D.L.D.) ir priimtos naujos taisyklės.

Po ilgesnių bylinėjimosi provų organizacijos išdas pasidalintas tarpe K. Liutkus, kuris sakėsi atstovauja nesamą socialistų L.D.L.D. ir A.L.D.L.D.

Liepos 3-4 dd., 1933 metais įvykęs A.L.D.L.D. delegatų suvažiavimas padarė tūlių mažų organizacinių pakeitimų ir nutarė, kad vietoj tik knygų leidimo, kad būtų leidžiama ir vieną kartą į tris mėnesius žurnalas "Šviesa."

Organizacijos Augimas ir Priešai

Nors 1920-1921 metais organizacija turėjo nemažai kovos su jos turto grobikais, nors tuom laikų Jungtinėse Valstijose šėlo aštri reakcija, bet A.L.D.L.D. kaip tik smarkiai nariais paaugo apie tą laiką.

Buvo suvartytos į pagrindį LKS kuopos. Visur organizavosi A.L.D.L.D. kuopos masiniam veikimui. Philadelphijoje iki to laiko buvo tik 10 kuopa, o apie tą laiką dar keturios naujos kuopos susiorganizavo. A.L.D.L.D. pasiekė arti 6,000 narių.

1929 metais prasidėjęs dar negirdėtas kapitalistinis krizis neišvengiamai turėjo įnešti naujo į darbininkų judėjimą. Iki tol darbininkai buvę nuošaliai nuo revoliucinio judėjimo masėmis stoji į kovas, į streikus, demonstracijas, organizacijas. Darbininkų judėjime buvę oportunistai nusigando reakcijos, kapituliavo prieš išnaudotojus ir išstoji prieš revoliucinį darbininkų judėjimą. Lietuvių darbininkų tarpe tokiais buvo Prūseika, Butkus ir artimi jų pasekėjai.

Prasidėjo kova ir A.L.D.L.D. viduje. Prūseikos pasekėjai ne vieną kuopą ir apskritį nukriauždė pasisavindami, užgriebdami organizacijų išdus. Bet pačioje organizacijoje jie sudarė labai mažą saują, buvo prašalinti arba patys pasitraukė, manydami, kad taip sugriaus A.L.D.L.D.

A.L.D.L.D. Centro Komitetas ir milžiniška didžiuma narių pilnai pasiliko su revoliuciniu Amerikos ir viso pasaulio proletariu judėjimu. Pasiliko ištikimi tarptautinei darbininkų vienybei, išgirdo balsus drgg. Kapsuko, Angariečio ir kitų lietuvių revoliucinio judėjimo vadų.

Mes Žengiamo Pirmyn

Prūseika nuėjo širvydų keilais į darbininkų klasės priešų logerį. A.L.D.L.D. nariai, atrėmę oportunistų atakas, eina išvien su pasaulio revoliuciniu proletariatu.

A.L.D.L.D. organizacija auga nariais. Vien 1935 metų vajus už naujus narius davė virš 700 naujų narių! Mūsų organizacijos nariai tvirtėja idealoginiai, politiniai. Mūsų organizacijos kuopos kas metai surengia tūkstančius parengimų: prakalby,

J. M. Benes-Sukienė, pirmutinė ALDLD centro sekretorė.

prelekcijų, paskaitų, teatralių vaidinimų, koncertų ir kitokių pramogų. Mūsų kuopų nariai surenka tūkstančius dolerių aukų streikieriams, revoliuciniams politiniams kaliniams ir kitoms darbininkų kovoms. Mūsų organizacijos nariai platina revoliucinę darbininkų apšvietą. Mes išvien su kitomis darbininkų organizacijomis kovojame prieš karą ir fašizmą, už bedarbių reikalus, už ateivių darbininkų teises, už lygias teises negrams.

A.L.D.L.D. organizacija plečiasi į pasaulinę apšvietos ir kultūros lietuvių darbininkų organizaciją. Mes turime Jungtinėse Valstijose kuopas, dauge-

lyje didelių lietuvių kolonijų net po keles. Mūsų kuopos sparčiai auga Kanadoje, kur organizuojasi naujai atvykę lietuviai darbininkai iš Lietuvos. Mūsų organizacija turi kuopas Argentinoje, Uruguaje, Brazilijoje, Francijoje. Mes teikiame darbininkiškos apšvietos net Afrikoje gyvenantiems lietuviams.

A.L.D.L.D. suvaidino svarbią rolę darbininkų judėjime. Kitų tautų darbininkai pradeda imti iš mūsų organizacijos pavyzdžius. Mes turime daugelio tūkstančių organizaciją, kurioje randa vietą darbininkai, profesionalai, pažangūs biznieri, vyrai ir moterys, suaugę ir jauni!

Lai gyvuoja A.L.D.L.D.!

Lai plečiasi lietuvių darbininkų tarpe klasinė apšvieti ir vienybė!

BUVUSIEJI IR ESAMIEJI ALDLD CK NARIAI

1915 METAIS

Tveriantis organizacijai, LDLD 1 kuopos susirinkime buvo išrinkta laikinasis Centro Komitetas, kuris susidėjo iš:

L. Pruseika — pirmininkas,
J. Benesevičiūtė, vėliau šukienė — sekretorius,
J. Dainius — išdininkas.

1916 METAIS

Centro Komitetas ir Literatūros Komitetas išrinkti referendumu.

L. Pruseika, į pirmininkus gavo 142 balsus.
J. Benesevičiūtė, į sekretorę — 134 balsus.

K. Liutkus, į išdininką — 92 balsus.

Literatūros Komitetas:

K. Vidikas gavo 149 balsus.
P. Kurkulis — 130 balsų.
J. Karalius gavo 142 balsų.
Už organą paimta „Kova“ 173 balsais prieš „Keleivį“, gavusį 45 balsus.

1917 METAIS

Rodosi, buvęs tas patsai komitetas. Dokumentų nėra. Tik „Kovos“ komplektai parodo, kad sekretore buvo drg. J. Benesevičiūtė, o knygium S. Griciūnas.

1918 METAIS

A. Žolynas, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
K. Liutkus, — išdininkas.

Literatūros Komitetas:

St. Michelsonas,
J. V. Stilsonas,
V. Paukštys.

1919 METAIS

A. Petrika, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
K. Liutkus, — išdininkas.

Literatūros Komitetas:

V. Paukštys,
St. Andriulevičius,
St. Michelsonas.
Knygium išrinktas S. Pieteris.

1920 METAIS

A. Petrika, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
V. Paukštys, — išdininkas.

Literatūros Komiteto Nariai:

V. Andriulis,
V. Rudaitis,
J. Daubaras.

1921 METAIS

J. Jankūnas, — pirmininkas,
P. Balsys, — sekretorius,
M. Undžienė — išdininkė.

Literatūros Komiteto Nariai:

J. Baltrušaitis,
J. Daubaras,
V. Rudaitis.

1921 metais, 26 d. birželio, įvyko ALDLD narių suvažiavimas, kuriame buvo perrinktas Centro Komitetas ir sujungtas su Literatūros Komitetu. Šis suvažiavimas 1921 metais darbą baigti išrinko komitetą iš sekamų narių:

A. Petrika, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
P. Bukšnyš, — išdininkas.

Nariai:

J. Alekšis,
M. Undžienė,
J. Weiss,
A. Baltaitis.

1922 METAIS

A. Petrika, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
P. Bukšnyš, — išdininkas.

Nariai:

R. Mizara,
M. Undžienė.
A. Bimba,
J. Alekšis.

1923 METAIS

A. Petrika, — pirmininkas,
K. Steponavičius, — sekretorius,
P. Bukšnyš, — išdininkas.

Nariai:

K. Petrikienė,
M. Undžienė.
A. Bimba,
L. Pruseika.

Po suvažiavimo, kuriame K. Steponavičius nesutikta mokėti pilna alga \$30.00 į savaitę, jis pasitraukė iš sekretoriaus. Nuo kovo mėnesio sekretorius pareigas ėjo drg. M. A. Akelaitis, o V. Tauras ėjo į CK.

1924 METAIS

L. Pruseika, — pirmininkas,
Ig. Bėčis, — sekretorius,
P. Bukšnyš, — išdininkas.

Nariai:

A. Bimba,
B. Krasauskas,
J. Rutkauskas,
J. Stanelis.

1925 METAIS

L. Pruseika, — pirmininkas,
Ig. Bėčis, — sekretorius,
J. Stanelis, — išdininkas.

Nariai:

A. Bimba,
B. Krasauskas,
J. Buivydas,
V. Bovinas.

1926 METAIS

L. Pruseika, — pirmininkas,
Ig. Bėčis, — sekretorius,
J. Stanelis, — išdininkas.

Nariai:

R. Mizara,
J. Buivydas,
B. Krasauskas,
A. Bimba.

1927 METAIS

L. Pruseika, — pirmininkas,
Ig. Bėčis, — sekretorius,
J. Stanelis, — išdininkas.

Nariai:

J. J. Kašiančius,
A. Bimba,
R. Mizara,
D. M. Solomskas.

1928 METAIS

L. Pruseika, — pirmininkas,
J. Alekšis, — sekretorius,
Ig. Bėčis, — išdininkas.

Nariai:

A. Bimba,
V. Tauras,
P. Buknys,
A. Matulevičius.

1929 METAIS

L. Pruseika,—pirmininkas,
J. Alekšis,—sekretorius,
Ig. Bėčis,—iždininkas.

Nariai:

V. Tauras,
J. Buivydas,
A. Matulevičius,
A. Bimba.

1930 METAIS

L. Pruseika,—pirmininkas,
Ig. Bėčis,—sekretorius,
J. Bondžinskaitė,—iždininkė.

Nariai:

V. Paukštys,
P. Buknys,
D. M. Šolomskas,
J. Nalivaika.

Pruseikai išvykus prie „Vilnies“ dirbti, pirmininkavo V. Paukštys,

Bėčiui nustojus atlikti sekretoriaus pareigas, jo vieton buvo paskirtas F. Abekas sekretoriauti, o J. Bimba iš alternatų įėjo į CK.

1931 METAIS

R. Mizara,—pirmininkas,
D. M. Šolomskas,—sekretorius,
J. Bondžinskaitė,—iždininkė.

Kiti Nariai:

Dr. J. J. Kaškiaučius, kuris, po J. Bondžio išvažiavimo, tapo iždininku.

A. Bimba,
P. Buknys,
V. Tauras.

Bondži išvažiavus, jos vietą užėmė alternatas V. Bovinas.

1932 METAIS

R. Mizara,—pirmininkas,
D. M. Šolomskas,—sekretorius,
Dr. J. J. Kaškiaučius,—iždininkas.

Kiti Nariai:

A. Bimba,
P. Buknys,

V. Bovinas,
S. Sasnauskienė.

1933 METAIS

V. J. Senkevičius,—pirmininkas,
D. M. Šolomskas,—sekretorius,
Dr. J. J. Kaškiaučius,—iždininkas.

Kiti Nariai :

A. Bimba,
R. Mizara,
J. Weiss,
V. J. Valaitis.

1934-1935 METŲ CK NARIAI:

S. Sasnauskienė,—pirmininkė,
D. M. Šolomskas,—sekretorius,
O. Depsienė,—iždininkė.

Kiti Nariai:

J. J. Kaškiaučius,
A. Bimba,
R. Mizara,
V. J. Senkevičius,
H. Jeskevičiūtė,
Aldona Kazokytė,
S. Petkienė,
B. Senkevičienė,
K. Šolomskienė.

Ivairumai

Septintasis Kominterno Kongresas

Apie 7-tąjį Komunistų Internacionalo kongresą, beabejo, prisiels ne kartą rašyti ir kalbėti tiek mūsų dieninėje spaudoje, tiek žurnaluose. Šiuo tarpu tenkinamės paminėjimu tikslai kai kurių visiems žinotinų dalykų.

Kongresas prasidėjo liepos mėn. 25 d. ir užsibaigė rugpjūčio mėn. 21 d., 1935, Maskvoje. Dalyvavo virš 400 delegatų, atstovaujančių 76 komunistines partijas. Iš viso pasaulyje organizuotų komunistų laike šio kongreso buvo 3,148,000. Skaitant su jaunaisiais komunistais,—6,800,000. Išrinktas Pildantysis Komitetas, kurin įėjo 46 įvairių partijų atstovai. Be to,

išrinkta 33 kandidatai (alternatai) į PK. Nuo amerikėnės Komunistų Partijos į PK. įėjo Earl Browder, Wm. Z. Foster ir Gil Green. Alternatu—James W. Ford. 20 asmenų išrinkta į Tarptautinę Kontrolės Komisiją. Pild. Komitetas savo sekretorium išrinko d. Jurgį Dimitrovą.

Vyrė ausi 7-tam kongrese klausimai buvo:

1. Kova už darbininkų klasės vienybę.

2. Kova prieš fašizmą.

3. Kova prieš karą.

„Prieš darbininkų klasę, prieš darbo žmones,“ rašo Maskvos „Pravda“, komentuo-dama apie 7-tąjį Kongresą, „pa-statyta alternatyva: fašizmas arba socializmas, taika ar karas, laisvė ar vergija, duona ar badas.“ Kongresas nutarė šauk-

ti ir organizuoti visus darbininkus, visus darbo žmones į bendras eiles kovai už socializmą prieš fašizmą, už taiką prieš karą, už laisvę prieš vergiją, už duoną prieš badą!

Visuotinas Liet. Darbininkų Suvažiavimas

Birželio mėn. 30 ir liepos mėn. 1 dd., 1935, Clevelande, įvyko Visuotinas Amerikos Lietuvių Darbininkų Suvažiavimas kovai prieš karą ir fašizmą. Dalyvavo 250 atstovų, atstovaujančių arti 60,000 organizuotų lietuvių darbininkų. Į tą skaičių įeina ir Kanados lietuviai darbininkai, kurių delegatų buvo 8-ni, atstovaujant virš 1,000 organizuotų lietuvių darbininkų.

Išdiskusavę per dvi dienas patiektą dienotvarkę, Suvažiavimas išrinko Nacionalių Lietuvių Veikimo Komitetą, kuriam pavesta vadovauti bendro fronto darbas sekama programa:

1. Kova prieš karą ir fašizmą.

2. Už bedarbę ir socialę apdraudą.

3. Prieš persekiojimą sveturimių darbininkų.

4. Už organizavimą lietuvių darbininkų ir darbo unijas.

5. Kova už Lietuvos darbo žmonių civilines ir politines teises Lietuvoj ir gelbėjimas Lietuvos prieš-fašistinių politinių kalinių.

Suvažiavimas nutarė raginti visų miestų lietuvių darbininkus organizuoti vietos bendro fronto komitetus ir kovoti už paminėtąją programą. Pirmaisiai šaukiama konferencijos, į kurias kviečiama atstovai visų vietinių draugijų bei klubų. Draugija bei klubas, sutinkąs su Suvažiavimo programa, bei bent vienu jos punktu, priimama bendram darbui. Nacionalės lietuvių organizacijos yra užkviestos prisidėti prie šio bendro darbo, pasiskiriant savo atstovus tiesiai į Nacionalį Komitetą. Nacionalio Lietuvių Veikimo Komiteto Valdya bus sudedama iš pirmininkės A. Deikienės, sekretoriaus L. Jonikio ir išdininkės H. Strumilienės. Sekretoriaus antrašas:

L. JONIKAS,
3116 So. Halsted St.,
Chicago, Ill.

mas Kaune. Įžangos žodyj, be kitko, redakcija nurodo: „mes visų pirma norime suburti apie save visus tuos inteligentus, kurie jau pajuto apie savo kaklą fašizmo virvę, mes norime padėti susiprasti tiems, kurie pačios virvės dar nepamatė, bet kurie jau jaučia, kad kažkas veržia kaklą, mes norime pagaliau atverti akis tiems, kurie dar nesuskato pasirūpinti savo rytojui.“ Delei žurnalo silpnos techniškos išvaizdos, redakcija teisingai pasako: „Mes neturime gražių šriftų, gero popieriaus; mes neturim mašinų, mūsų technika yra pasigailėtinai primityvi. Bet mes turime *Revoliucinę Tiesą*. Ji, tarsi kieto brauningo deimanto žibėjimas, sugebės praskinti sau kelią į tūkstančių širdis ir pro mūsų neryškius, kartais supteptus ir sunkius skaityti mūsų leidinio puslapius.“

„Revoliucijos Keliu“ turinys: (1) „Revoliucionieriaus Mirtis“ (eilėraštis draugo Kirovo nužudymo proga); (2) P. Rimanto: „Gegužės Pirmosios Karžygiams“ (straipsnelis); (3) A. Darbėno: („Lietuvos Rev. Sąjudis ir Lietuvos Intelligentija“); M. Gorkio: „V. I. Leninas“; (4) Skerpstos: „Plėniniai Aidai“; (5) M. Arjono: „Juodskverniškos Gyvatės Šmeižtai.“

Idomiai analizuoja Lietuvos inteligentijos įvairias kryptis A. Darbėnas, išskeldamas tuos obalsius, aplink kuriuos galėtų (ir turėtų) Lietuvos švaresnėji inteligentija sukintis, dėl kurių pravedimo gyvenimui jina galėtų eiti drauge su Lietuvos revoliuciniu darbininkų judėjimu.

Mūsų nuomone, šis žurnalas yra labai laiku ir vietoj. Geistina, kad šis numeris nebūtų pirmutiniu ir paskutiniu, bet kad jis eitų reguliariai ir juo dažniau.

Tremtinio Apysakų Rinkinys

„SUTELKTOS RANKOS“, Apysakos. Parašė A. Tremtinis. Išleido Baltarusijos Valsstybinė Leidykla, Minskas, 1935. Didelio formato. 136 puslapių. Kaina 2 rubliai.

„Sutelktos Rankos“ — pati ilgiausia apysaka, vaizduojanti lietuvių valstiečių apsigyvenimą Baltarusijoje (prieš kelias dešimtis metų), jų buitį ten pirmiau ir dabar, laike kolektyvizacijos žemės ūkio. Kitos trumpesnės apysakaitės: „Seno Vaito širdgėla“, „Ant Laivo“ ir „Pavojaus ženklas.“

A. Tremtinis gražiai moka rašyti. Jo kalba turtina. Bet mums išrodo, jo raštuose permažai veiksmo: per daug tirstai jis uždengia žodžiais pačią fabulą.

Mūsų knygų platintojai turėtų būtinai parsitraukti iš Baltarusijos „Sutelktų Rankų“ platinimui Amerikos lietuivuos darbininkuos.

„Lietuviškos Literatūros Gražuolė“

Lietuvoj nesena buvo leista rinkti „lietuviškos literatūros gražuolę“ arba veikalas. Sulyg fašistinės spaudos pranešimais, rinkimai „ėjo nuo gegužės 20 dienos ligi birželio 20 dienos. Juose galėjo dalyvauti visi, kas tik norėjo...“ (Nors čia fašistai suteikė žmonėms „demokratiją“).

Rinkimų pasėkos buvo tokios: pirmą vietą laimėjo V. Mykoliaičio-Putino romanas „*Altorių Šešėlyj*.“ Tai psichologinio realizmo trijų tomų veikalas, vaizduojąs kunigų gyvenimą ir veidmainybę. Antrojo vietoj buvo P. Cvirkos romanas „Frank Kruk“, o trečiojo — Antano Vienuolio-Žukausko romanas „Viešnia iš šiaurės.“

Lietuvos Revoliucinių Intelligentų Žurnalas

Į mūsų rankas pateko „*Revoliucijos Keliu*“, nedidelis, miogiografuotas 20 puslapių žurnalas, (num. 1-mas), leidžia-

Vitaminai ir Žaizdų Gijimas

Medicinos žurnalai pakartoja-mai paduoda raportų apie vitaminų, kaip gydymo nuo tokių ir tokių ir da kitokių ligų ir negalių.

Yra gerai žinoma, jog *stoka vitaminų* maiste padaro prastę, menkesnę kūno medžiagą. Audinių narveliai, celės—tos organizmo plytelės—pradeda trupėti, tyžti, gesti. Ir taip pasidaro žaizdos, opos, net vėžiai, navikai, votys, šunvotės, pūliniai.

Kodėl vienam žmogui bile kas taip greit nekenkia? Puškai, opos, votys neatsiranda? O jei ir pasitaiko kaip susižeisti, tai žaizdos ūmai užgyja? O kodėl kitas toks esti opus? Jam puškai, votys, opos, žaizdos begalinė eile kyla, kaitaliojasi? Tai gi skirtinga *kūno medžiaga* visa ką nusako, o ta medžiaga daugumoje pasidaro iš *maisto*.

Buvo daroma — ir tebėra daroma visa eilė tyrinėjimų laboratorijose ant įvairių gyvūnelių. Jiems šiaip ar taip padarytos žaizdos greičiausia sugyja, kai jų *maiste* yra pakankamai visų natūralinių dėsnių, ypač *vitamino A*.

Ir netik *vidun* imami su maistu vitaminai taip daug gero daro. Vitaminai gerai veikia ir iš *lauko* pusės, jei jų deda prie žaizdos. Tam tikslui jau yra tyčia pagaminta mosčių su atitinkamais vitaminais. *Žuvų aliejaus mostis—cod liver oil ointment* yra viena tokios rūšies labai naudinga gydoma mostis. Šita mostis su geromis pasėkomis vartojama, gydant tokius atsparius pažeidimus, kaip nagų šaknių įdegimai, šunvotės, votys, pūliniai, apkrėstos žaizdos. Net ir gilesnių abscesinių nuotikių ir įsienėjusių opų, skylių apie išsėnamąjį nuotikių—*žuvų aliejaus mostis*

duoda pažymėtinai gerų pasėkų. Ir, kas charakteringa, tokia mostis nereikia labai dažnai mainyti, kaitalioti: pakanka naujos mosties dėti po kartą į dvi dienas arba ir da rečiau. Nebent, jei žaizda labai jau įpuvusi, galima ir dažnėliau mosties dėti. Net ir po mažesnių operacijų žaizdos gražiau ir lygiau sugyja, kai prie jų dedama žuvų aliejaus mosties.

Žinoma, su žaizdomis visai

esti. Kitos žaizdos atsiranda ir nenori gyti, jei yra kokia medžiagų apykaitos netvarka, kaip kad *cukrinė liga* (šlapligė, diabetas). Čia jau, suprantama, reikia gydyti toji pamatinė liga, tai tada greičiau išgyja ir žaizdos. Bet įvairiais *avitaminizės*—vitaminų stokos nuotikiais geras, paprastas, nesugadintas gamtinis maistas ir da žuvų aliejaus mostis gražiausiai padeda užgydyti žaizdas.

Darbininkų delegacijos į Kauno Kongresą parvežti vaizdai: (1) J. V. darb. delegacija su rev. kalinių vaikais prie prez. Smetonos rezidencijos durų; delegacija įteikė Smetonai 14,000 po petijomis parašų J. V., Brazilijos ir Kanados lietuvių darb., reikalaujančių paliusuoti politinius kalinius ir suteikti civilines laisves Liet. gyventojams; (2) Smetona, lydimas žvalgybininko, eina į "pasaulio liet. kongresą"; (3) policija neprileidžia artyn Smetonos stovinčių žmonių. (Skaityk d. Abeko straipsnį 23-čiam pusl.)